ПАГОНЯ

РЭГІЯНАЛЬНЫ АГЛЯД: ГОРАДНЯ — ВІЛЬНЯ — БЕЛАСТОК ЗАСНАВАНА Ў 1920 г.

№ 3 (59) 21—27 студзеня 1994 г. Кошт 100 рублёў

Міністры сустрэліся ў Горадні

12 студзеня ў Горадні адбылася рабочая сустрэча міністра Абароны Беларусі гэнэрал-палкоўніка Казлоўскага з міністрам Нацыянальнай абароны Польшчы віцэ-адміралам Пятром Каладзейчыкам. Перамовы адбываліся за зачыненымі дзьвярыма, пасьля чаго П. Каладзейчык быў прыняты старшынёй Гарадзенскага аблвыканкама С. Домашам. Пасьля палудня госьць наведаў адну з вайсковых часьцей беларускага войска.

У той самы дзень абодва міністры накіраваліся ў Менск.

(ав).

Цікаўнасьць да апазыцыі ўзрастае

Напачатку студзеня Мастоўскі раён наведалі дэпутаты ад апазыцыі на чале з Зянонам Пазьняком. Сустрэчы адбываліся ў Мастах і Лунна. Дэпутаты распавядалі аб сёньняшнім эканамічным і палітычным становішчы на Беларусі й вакол яе, а таксама адказалі на мноства пытаньняў жыхароў раёна.

Цікава, што ні ў Мастах, ні ў Лунна клубныя памяшканьні не ўмясцілі ўсіх жадаючых, якія прыяжджалі з далёкіх вёсак.

Падчас сустрэч праводзіўся запіс у шэрагі БНФ.

М. БАЎСЮК.

На Лідзкім заводзе электравырабаў

12 студзеня па ініцыятыве прафсаюзаў адбыўся мітынг, на якім прысутнічалі ўсе працуючыя работнікі заводу. На мітынг былі запрошаны прадстаўнікі БНФ, БСДГ і лігі абароны правоў чалавека лідчыны. Мэрапрыемства адразу пайшло не па сцэнару, падрыхтаванаму адміністрацыяй. Большасьць выступаючых казалі аб тым, што выстаўляць эканамічныя патрабаваньні зараз нямэтазгодна, бо ўсё роўна абмануць. Гаварылася аб вялікіх падатках, ускладзеных на вытворцаў, аб карумпаванасьці ўрада й мясцовых органаў улады, аб немагчымасьці лепшых перамен да жыцьця пры існуючай сістэме ўлады. У выніку была прынята рэзалюцыя толькі з двух пунктаў: патрабаваць адстаўкі ўраду; вызначыць дату правядзеньня пазачарговых выбараў у Вярхоўны Савет Рэспублікі.

У. КРУЦІКАЎ.

З-за неразьлікаў пакутуюць дэкрэтніцы

Узаемаразьлікі паміж прамысловымі прадпрыемствамі прыносяць непрыемнасьці ня толькі іх кіраўніцтву і работнікам, але й людзям, што па ўважлівай прычыне не працуюць на іх. Жанчыны, што знаходзяцца не змаглі ў тэрмін атрымаць ад Гарадзенскай абутковай фабрыкі дапамогу на дзіця. Прычына тыповая для нашага часу — на рахунку прадпрыемства няма на гэта грошай, бо спажыўцы сваечасова не пералічылі іх за адгружаную ім прадукцыю. Як паведамілі ў разьліковай групе фабрыкі, грошы на гэта шукаюцца і, магчыма, ужо на гэтым тыдні дэкрэтніцы атрымаюць ім належанае.

Д. А.

Шалёныя цэны

У чарговы раз на Беларусі павялічыліся цэны за карыстаньне паслугамі сувязі: адна хвіліна тэлефоннай размовы ў межах вобласьці каштуе — 60, па рэспубліцы — 120 рублёў. Каб даслаць ліст у пэўны населены пункт Беларусі, за канвэрт трэба заплаціць 35 рублёў, СНД — 125.

З 1 студзеня павялічаны таксама закупачныя цэны на каштоўныя мэталы. Адзін грам золата 583-й пробы набываюць у скупачным пункце Ювеліргандля за 54 тысячы рублёў, а грам срэбра — за 1.100.

Д. А.

Першыя ластаўкі

У фарным касьцёле Горадні адбыўся канцэрт камэрнай музыкі. Праграму канцэрта склалі творы Баха, Гэндэля, Качыні, Сэн-Санса, а таксама гучалі калядныя песьні. Найвялікшае ўражаньне пакінуў твор «Агнец Боскі» з «Высокай Месы» Баха, мадрыгал «Амарыліс» Качыні, арыя Альміры з опэры «Рынальда» Гэндэля.

Вакальную партыю гэтых твораў выканала Ала Мурашка, акампанэмэнт на аргане — Сяргей Багданаў і Бруна Цермён, сола на скрыпцы іграла Тацьцяна Сухоцкая.

Канцэрт стаў знакамітай падзеяй у музычным і культурным жыцьці горада. Усе прысутныя выказалі адно жаданьне — часьцей слухаць чароўныя гукі сьвятых мэлёдый у касьцёлах, бо адмысловая архітэктура даўніны і вытанчаная акустыка ствараюць незабыўную ауру.

В. РАДЫЕНАЎ.

«Беларусь. На перакрыжаваньнях гісторыі»

Кніжку пад такой назвай на ангельскай мове выпусціла выдавецтва «Westwiew Press» у серыі «Заходні погляд на пост-савецкія рэспублікі». Аўтарам яе зьяўляецца вядомы Ян Запруднік. У выданьні зьмешчаны энцыклапэдычныя зьвесткі пра геаграфію, насельніцтва, армію, эканоміку, органы кіраваньня краіны, асьветлены асноўныя моманты гісторыі Беларусі: зьяўленьне й развіцьцё нацыянальнай ідэі, дзейнасьць і лёс яе носьбітаў, праведзеньне русіфікацыі і яе вынікі для беларусаў, знаходжаньне Беларусі ў складзе ВКЛ, Рэчы СССР, стасункі з суседзямі. Шмат увагі ў кнізе ўдзелена сучаснасьці: канфрантацыя паміж нацыянальнай інтэлігенцыяй і кіруючай намэнклатурай (храналогія барацьбы), пераўтварэньні, якія адбыліся ў грамадзтве пасьля 1985 года, чарнобыльская катастрофа й яе вынікі для Беларусі. У кнізе адлюстраваны таксама прыродныя рэсурсы, экспартныя магчымасьці, дзейнасьць парлямэнта, палітычных партый, іх мэты.

Адзін з экзэмпляраў кніжкі Ян Запруднік спрэзэнтаваў Гарадзенскай абласной бібліятэцы імя Я. Карскага.



Паўстань, наша воля!

Чужынцамі стаптана поле,
Над душамі кружаць сычы,
Паўстань, дрыгавіцкая воля,
Радзімічы і крывічы!
Пясьняр, разарві свае путы,
Паўстань і былінай услаў
Рагнеды красу і пакуты
І мужнасьць тваю, Усеслаў!
Далёкія, блізкія продкі.
Хто край бараніў і жывіў,
Паўстаньце, на момант кароткі,
Паўстаньце з агню і крыві!
Не высахла вольнасьці дрэва,
Народ не схіліла журба—
На замках Гародні і Крэва
Паўстань, баявая труба!
Паўстаньце, славутыя роды,
Настаў вашай мужнасьці час,—
Даволі ўсходняй нагоды
І пыхі заходняй для нас!
Паўстаньце да новае долі
Сыны, дачакаўшы вясну!
— Па стоптаным некалі полі
Араты вядзе баразну!

П. МАЛАФЕЙ.

Вось мая вёска, вось мая родная хата...

Першая ў рэспубліцы дзяржаўная вучэбна-выхаваўчая ўстанова новага тыпу, так званая дзіцячая вёска, будуецца на заходнім ускрайку горада Кобрына Берасьцейскай вобласьці. Ужо закончана ўзьвядзеньне надземнай часткі шасьці двухпавярховых катэджаў з чырвонай цэглы арыгінальнай планіроўкі і архітэктуры.

Ідэя стварэньня так званых дзіцячых вёсак ня новая. У эўрапэйскіх краінах яны маюць даволі шырокае распаўсюджаньне. Але адкуль «растуць ногі» у гэтага пачынаньня ў нас!

«Інфармацыю аб дзіцячых дамах сямейнага тыпу знайшлі ў прэсе,— распавядае карэспандэнту начальнік упраўленьня адукацыі Берасьцейскага аблвыканкама Рыгор Данілавіч Богнат.— Прынцып работы, вучэбна-выхаваўчы працэс мы ўбачылі ў калег з польскага правінцыйнага гарадка Белгарай. У выніку паездак кіраўнікоў Берасьцейскай вобласьці ў Польшчу ў 1989 годзе й было прынята рашэньне аб будаўніцтве дзіцячай вёскі ў Кобрыне».

Дамы для дзяцей-сірот і пасёлак у цэлым спраэктаваны інстытутам «Брэстграмадзянпраэкт». Аўтар праэкта — мясцовы архітэктар Уладзімір Чайкоўскі.

Раней на гэтую справу прызначаліся сродкі, зароблены на камуністычных суботніках. З пачаткам эканамічнага спаду гіпэрінфляцыя зрабіла сваю справу, і ў апошнія гады будаўніцтва спынілася з-за адсутнасьці грошай. Выдаткаваных з рэспубліканскага бюджэту сродкаў (каля 350 мільёнаў рублёў у цэнах 1993 года) недастаткова. Толькі для закупкі мэблі сёньня патрэбна звыш 700 мільёнаў рублёў».

Для поўнага абсталяваньня шасьці катэджаў (з інжынерным начыньнем) патрабуецца звыш 1,5 мільярда рублёў. Гуманныя мэты знайшлі водгук у заходнегерманскіх бізнэсмэнаў, якія выдаткавалі 200 тысяч марак для заканчэньня першай чаргі дзіцячай вёскі... Яны пераведзены ў «зайчыкі» і ўжо ў рабоце. Вось так бізнэсмэны фірмы «Фэдэральная служба тэхнадапамогі і зямельны саюз Зямлі Паўночны Рэйн-Вэстфалія» дапамагаюць будаваць дзіцячую

Па праэкту дзіцячая вёска для сірот — гэта пятнаццаць жылых катэджаў з сістэмай інжынернага забесьпячэньня. У кожнай такой хаціне бацькі-выхаваці, якія будуць працаваць па кантракту, прыняўшы на выхаваньне да дзесяці дзяцей. Ужо зараз гэтыя людзі падбіраюцца па конкурсу.

Арыентацыя — на сусьветную практыку, дзе выхавацелі — маці-адзіночкі. Выхоўвацца тут будуць пераважна дзеці-сіраты, а таксама тыя, бацькі якіх пазбаўлены бацькоўскіх правоў.

Агульная канцэпцыя дзіцячай вёскі адносна нашых умоў распрацавана Міністэрствам адукацыі рэспублікі. Другая чарга яе пакуль рыхтуецца. Сюды будзе ўваходзіць гатэль, школа-сад, мэдыцынскі блёк і іншыя забудовы. Па дасягненьню паўналецьця дзеці павінны будуць уступіць у самастойнае жыцьцё.

Пакуль жа ўпраўленьне народнай адукацыі сумесна з мясцовымі ўладамі падалі праэкт гэтай вёскі на конкурс амэрыканскай дабрачыннай арганізацыі «Сіціхоуп інтэрнэйшнл». Бо фінансаваньне гэтага дзіцячага дома сямейнага тыпу толькі з рэспубліканскага бюджэту, як мы бачым, недастаткова.

Першую чаргу дзіцячай вёскі плануюць здаць да пачатку новага навучальнага года (1994). Будзем спадзявацца, што другая яе чарга не прымусіць доўга чакаць, бо тут памятаюць, дзеля каго й чаго распачата будаўніцтва. Толькі сорамна і дзіка, што нават дзіцячы дом дапамагаюць будаваць немцы. Ім — вялікі дзякуй. А нам?..



ПАЛІТЫЧНАЯ СЦЭНА

Расколы і адколы

Заканчэньне мінулага года прынесла раскол ў Дэмакратычным руху рэформ Рэспублікі Беларусь.

Сабраўшыся на свой патаемны сход, адкуль выгналі ўсіх не сваіх, упершыню актывісты гэтай арганізацыі так і не дамовіліся паміж сабой. А гаварылі яны аб тым, як зрабіць ДРР РБ масавым і ўплывовым у палітычным жыцьці Беларусі.

ДРР РБ так і ня стаў аўтарытэтным на Беларусі. Ён займае нізкае месца сярод палітычных арганізацый Беларусі. Яго лідэраў ніхто дакладна ня ведае. Хіба толькі імя Вольгі Абрамавай нешта значыць, ды й то таму, што яна выступае за наданьне статута дзяржаўнай мовы — рускай мове. І яшчэ прапагандуе лідэра расейскага «Грамадзянскага саюза» Аркадзя Вольскага.

Сваёй дзейнасьцю ДРР РБ адштурхнуў ад сябе іншыя палітычныя арганізацыі. Ды й як можна знайсьці сабе саюзьнікаў, калі няма вызначанай стратэгіі. З аднаго боку, ДРР РБ не падтрымлівае беларускай ідэі, а з другога — не выступае за аднаўленьне Саюза. З аднаго боку — супраць камунізму й за блок з дэмакратамі, з другога — ня хоча псаваць адносіны з намэнклятурай. Такі вінэгрэт да посьпеху ніколі не прывядзе.

— Як можа быць дэмакратычнай і дзейснай арганізацыя, калі ёй кіруюць былыя выкладчыкі гісторыі КПСС,— заўважыў адзін з удзельнікаў сходу.

На сходзе Вольга Абрамава зноў пачала прапагандаваць свайго куміра Вольскага і «Грамадзянскі саюз». Але дзе той «Грамадзянскі саюз» у Расеі? Ён з трэскам прайграў выбары, і калі раўняцца на яго, то можна прайграць выбары і ў Беларусі.

Яшчэ адзін лідэр — Сяргей Злотнікаў — выступіў за радыкальныя меры, але й яго не падтрымалі. Тады ён і яшчэ некалькі чалавек пакінулі залу.

Канфэрэнцыя зьмяніла ўвесь склад кіраўніцтва арганізацыі. Але наўрад ці гэта пойдзе руху на карысьць.

На гэтай канфэрэнцыі быў вядомы менскі бізнэсмэн Алесь Радзівіл. Ён ня ўтоўваў, што хоча заняцца вялікай палітыкай. Радзівіл мог бы ўступіць у Партыю народнай згоды, бо ў яго добрыя адносіны з яе лідэрамі Карпенкам і Ганчаром. Але ж там ён быў бы на другіх ралях. Бізнэсмэн хоча іграць першыя і прапануе за гэта немалыя грошы. Члены ДРР РБ моцна ўхапіліся за Радзівіла. Але, відаць, ім не спадабаліся яго радыкальныя ідэі, і бізнэсмэна нікуды ня выбралі. Пакрыўдзіўшыся, Радзівіл заявіў, што больш зьвязвацца з ДРР РБ ён ня будзе, бо там несур 'ёзныя людзі.

Па нашым зьвесткам, Радзівіл зьвязаўся з адной з «захудалых» партый, якую ён паабяцаў забясьпечыць фінансава. Якую? Гэтага пакуль што мы ня ведаем, але, думаецца, хутка гэта партыя заявіць аб сабе.

У. СЕМЯНЦОЎ.

Калі зьбяруцца лезбіянкі?

Мяне, як і іншых беларусаў Віленшчыны, зьдзівіў так званы Кангрэс народаў Беларусі, праведзены аб 'яднаньнем «Народны рух Беларусі», і спробы пэўных колаў надаць яму значэньне ўсебеларускага сходу. Сама па сабе падзея, ня вартая ўвагі: ну, сабраліся русафілы, ну, пакрычалі: «С Россией на вечные времена», на тое яны й русафілы. Да таго ж, у арганізацыях, уваходзячых у «Народны рух Беларусі», беларусаў якраз менш за ўсіх. Выключэньне хіба складаюць вэтэранскія арганізацыі. Але беларусы шмат прысутнічаюць у асноўным у якасьці шэраговых сябрoў. У тым жа парлямэнцe РБ ад вэтэранаў беларусаў — 13, рускіх — 16.

Зьдзіўляе іншае: як некаторыя народныя дэпутаты, спасылаючыся на рашэньні «кангрэсу», адкрыта агітуюць за ліквідацыю незалежнасьці Беларусі, вяртаньне яе ў стан Паўночна-Заходняга краю Расеі. Нядаўна трапіў у рукі 37 нумар «М и в» з артыкулам народнага дэпутата РБ Леаніда Прывалава «Будет ли Беларусь банановой республикой?» Шаноўны дэпутат, спасылаючыся на «кангрэс», даводзіць, што народ і ўрад Беларусі (маецца на ўвазе сам Л. Прывалаў) імкнуцца да «интеграционности с Россией». Згодна тлумачальнаму слоўніку рускай мовы, «інтэграваць»— азначае аб 'ядноўваць часткі ў адно цэлае. У Летуве, як і ў іншых краінах, такія дзеяньні дэпутата разглядаліся б як здрада Айчыне з адпаведнымі крымінальнымі высновамі.

На жаль, Прывалаў у сваёй антыбеларускай «кангрэсовасьці» не адзін. Сям-там сустракаеш выказваньні і іншых урадавых чыноўнікаў са спасылкамі на «кангрэс» як волевыўленьне беларускага народу. Становіцца крыўдна за Бацькаўшчыну: як лёгка невялікія групоўкі, што прадстаўляюць самі сябе, могуць прысвоіць права гаварыць ад імя ўсяе краіны.

Беларусаў Віленшчыны цяпер не зьдзівіць, калі неўзабаве зьбярэцца сход сэксуальных меншасьцяў Рэспублікі Беларусь, і шаноўныя лезбіянкі аб 'явяць свае рашэньні воляй беларускага народу.

П. МАЛАФЕЙ.
г. Салечнікі.

Нам ня трэба дарадчыкаў

У шэрагу газэтаў — «Літаратура і мастацтва», «Настаўніцкая газэта», «Зьвязда» — сустракаюцца артыкулы пад шыльдаю «Адраджэньне».

На самой справе у гэтых допісах назіраем актыўны працэс каланізацыі нацыі, менавіта таго, апошняга, што захавалася й не паддалося пад акупацыйны схіл.

Нашу Айчыну перафарбоўваюць з мэтаю ўвекавечаньня акупацыі, але ўжо пад штандарам «Адраджэньня»!

Назоў нашае Айчыны — Летува, а ня «Белая Русь». Усё: мапы, дакумэнты пацьвярджаюць, што ў межах сучаснае дзяржавы жылі й жывуць ліцьвіны, яцьвягі, прусы, а не «белорусы». Дакумэнты й фактычныя матэрыялы — грошы, рэшткі нашых продкаў, будынкі, замкі, літувіскія бажніцы... мовяць аб гэтым.

200-гадовая акупацыя з боку Расеі мэтанакіравана рабіла высілкі на зьнішчэньне нашае дзяржаўнасьці — Вялікае Летувы.

Зараз пішучая гвардыя варожага схілу плённа працягвае дзейнасьць расейскіх акупантаў, але ўжо па каланізацыі нашае Бацькаўшчыны. Гэтая «сябрына» пісак даказвае, што наша нацыя загінула і перапварылася ў агульную супольнасьць славянская паходжаньня. Сёньня яны выкарыстоўваюць нацыянальны нігілізм і здраду, каб тлумачыць пад шыльдаю «лепей зразумеюць» штучны і эміграцыйна чужаземны назоў «Белоруссия».

Навошта так стараюцца? Для таго, каб у гадзіну станаўленьня нацыянальнае самасьвядомасьці нашыя землі, акупаваныя Расеяй, не злучыліся з Бацькаўшчынай — гэта Смаленшчына, Браншчына. Здрадніцкі ўтрымліваюць пасады, адпаведна й уладу, каб нацыя не аб 'ядналася й не ўсталявала Вялікую Летуву ў яе межах: ад Балцкага мора да Чорнага мора, ад Віслы да Акі.

МІКОЛА ШУТ, Баранавічы.

Кебіч ня будзе прэзідэнтам

У газэце «Рэспубліка» было надрукавана інтэрв 'ю з астролагам Паўлам Глобай. У ім Глоба заўважыў, што ні Шушкевіч, ні Пазьняк не стануць прэзідэнтамі Беларусі. Дык што: прэзідэнтам стане Вячаслаў Кебіч? Аб гэтым мы спыталі аўтара інтэрв 'ю Уладзіміра Абрамовіча.

— Аб Кебічу у размове з астролагам увогуле не ўспаміналася,— адказаў журналіст.—Глоба заўважыў, што лідэрам стане зусім новы чалавек. Размова зайшла аб мэры Маладзечна Генадзю Карпенку. Павел Паўлавіч сказаў, што ў яго лепшыя шанцы, чым у іншых, але ён ня склаў яшчэ гараскоп Карпенкі, таму нічога канкрэтнага сцьвярджаць ня можа.

Аўтар артыкула паведаміў астролагу дакладныя дадзеныя нардэпа Карпенкі. Думаецца, у наступны прыезд ў Менск адказы Глобы будуць больш канкрэтнымі.

Але чаму гэта не было надрукавана ў інтэрв 'ю, У. Абрамовіч нічога не адказаў. Але й без адказу ўсё зразумела: «Рэспубліка» зьяўляецца ўрадавай газэтай. І журналістам не хацелася б сапсаваць настрой свайму бацьку. Няхай Кебіч памроіць аб прэзідэнцтве.

У. СЕМЯНЦОЎ.

Рабочыя патрабавалі зарплаты. АМОН выклікаў дапамогу

13 студзеня каля 15-ай гадзіны на пляцы Леніна ў Горадні, на гадзіну раней пакінуўшы зьмену, сабраліся рабочыя завода «Аўтаагрэгатаў». На гэтую меру іх падштурхнула нявыплата своечасова заработнай платы за мінулы месяц. Апроч гэтага дэлегацыя рабочых ад завода накіравалася да мэра горада з патрабаваньнямі паніжэньня цэнаў на прадукты харчаваньня, павелічэньня заработнай платы. У сьпісе былі й палітычныя пункты: неадкладна правесьці датэрміновыя выбары ў Вярхоўны Савет і адстаўка ўрада Кебіча. Праўда, на пляцы пад густым зімовым даждажом, які так і не сьціх да ночы, гаворка ў асноўным вялася пра тое, што ўжо з сёмага студзеня не выплацілі зарплаты, цана на мяса падскочыла да дваццаці тысяч і няма чым карміць дзяцей.

Прыблізна каля 16-ці гадзін да рабочых выйшаў мэр Горадні Г. Крупенка. Ён патлумачыў, што ведае аб склаўшымся цяжкім становішчы ня толькі на заводзе «Аўтаагрэгатаў», але і іншых прадпрыемствах горада і паведаміў, што а 16-ай гадзіне ў аблвыканкаме будзе адбывацца нарада вабласных, гарадзкіх уладаў, дырэктароў прадпрыемстваў, а таксама банкіраў, каб знайсьці выйсьце са склаўшайся сытуацыі. Сказаў, што 50% заработнай платы рабочыя атрымаюць ужо заўтра.

Аднак яго выступленьне яўна не задаволіла сабраўшыхся, паколькі інфляцыя з 'ядае грошы за некалькі дзён і калі сёньня яшчэ можна за месячную зарплату набыць пяць кілаграмаў мяса, то праз тыдзень можа ня быць і гэтага. Многія спрабавалі высьвятліць у мэра, чаму ў нашым горадзе самыя высокія кошты ва ўсёй Беларусі на хлеб і іншыя прадукты харчаваньня. Не дачакаўшыся якога-небудзь канкрэтнага адказу на свае пытаньні, рабочыя вырашылі чакаць рашэньня, якое прымуць у аблвыканкаме, даючы гэтым самым зразумець, што настроены дамагацца сваіх патрабаваньняў да канца.

Густы зімовы дождж яшчэ больш узмацніўся. Мінула больш за гадзіну, з пляца ніхто не адыходзіў і з аблвыканкама не было ніякіх зьвестак.

Замерзлыя людзі ўрэшце рушылі з пляца Леніна да ўвахода ў аблвыканкам. Некаторы час стаялі моўчкі на прыступках, але ўсё часьцей з натоўпу даносіліся заклікі ўвайсьці ўсім у будынак. Адчувалася, што людзьмі апаноўвае нярвознасьць.

Дзяжурныя міліцыянты, якія стаялі каля ўваходу, дазволілі жанчынам увайсьці ў фае пасядзець і сагрэцца. Натоўп пачаў націскаць са сьвістам і крыкам. Тых, хто стаяў наперадзе, амаль заціснулі ў дзьверы, праўда, падасьпелі выбегчы міліцыянты і затрымаць уламанцаў. Каля дзьвярэй раздаліся крыкі жанчын. Гэта ўжо было небясьпечна. «Актывістаў» пачалі ўспакойваць свае ж калегі, адчуўшы, што адбываецца нешта ня тое. На дапамогу дзяжурным міліцыянтам падасьпелі пяцёра амонаўцаў на чале з намесьнікам начальніка УУС аблвыканкама. Чатырох з іх сталі каля ўвахода, а адзін з рацыяй выклікаў дапамогу. Натоўп зноў заціх, а праз дарогу на пляцы ўжо выстраіўся ўзвод АМОНА.

Праз некалькі хвілін выйшаў старшыня прафкама завода «Аўтаагрэгатаў» і заклікаў рабочых не паддавацца на правакацыі, а вырашаць свае праблемы цывілізаваным шляхам.

Зьявіўся і дырэктар прадпрыемства. Ён паведаміў, што заўтра рабочым выплацяць 50% заробку, паколькі болей грошай няма. Аднак аб гэтым па-ранейшаму ніхто не хацеў слухаць, зноў гучалі патрабаваньні.

Нехта прапанаваў адправіць дэлегацыю за грашыма ў Расею, прадпрыемствы якой не заплацілі заводу каля мільярда рублёў. На гэтым таксама не засяроздзілі ўвагі і пачалі патрабаваць, каб да народа выйшаў старшыня аблвыканкама. Адзін напалоханы палкоўнік міліцыі некалькі разоў голасна крычаў, што Домаша няма, тады з натоўпу данеслося: «Давай Кебіча!».

Урэшце старшыня прафкама і дырэктар прапанавалі ўсім разысьціся, паабяцаўшы, што заўтра на заводзе адбудзецца сход, на якім абавязкова будуць прысутнічаць старшыня аблвыканкама, гарвыканкама, банкіры і дзе можна будзе вырашыць склаўшыяся праблемы ў нармальных умовах.

Рабочыя паверылі і, пагадзіўшыся, што пад даждажом і цёмным небам вырашаць такія праблемы немагчыма, пачалі разыходзіцца. Ад 'ехаў АМОН.

На скрыжаваньні каля сьвятлафора нехта незадаволена голасна тлумачыў яшчэ сваім калегам, што паадзіночку яны нічога не дамогуцца, што ўсе ва ўсім вінаватыя, таму што не глядзяць уперад і не аб 'ядноўваюцца, каб па-сапраўднаму запатрабаваць адстаўкі Кебіча, а разам з гэтым і ўсяе старой прагнiўшай ушчэнт бальшавіцкай сістэмы.

Назаўтра на заводзе «Аўтаагрэгатаў» выплацілі 50% ад заробку за мінулы месяц, і адбыўся агульны сход, на якім прысутнічалі старшыня аблвыканкама С. Домаш, старшыня гарвыканкама Г. Крупенка і гарадзкія банкіры. Рабочым паабяцалі, што з наступнага панядзелка выплацяць другую палову грошай.

М. МІКАЛАЙЧЫК.



ГРАМАДЗТВА

Паэт і камітэт

Камітэт дзяржаўнай бясьпекі да зусім нядаўняга часу сачыў (а можа, і цяпер сочыць) за ўсімі праявамі жыцьця людзей. Праслухоўваліся тэлефоны, прачытваліся лісты. Шпегі-кадэбэшнікі сачылі за людзьмі і ня толькі за неблаганадзейнымі, а за кожнай творчай асобай. Ледзь ня ў кожным калектыве быў асьведамляльнік, які за юдавыя чырвонцы паведамляў сваім гаспадарам пра погляды й размовы грамадзянаў. Мне ў сярэдзіне 80-ых г. давялося пазнаёміцца з іх дзейнасьцю, асабіста на сабе адчуць «клопаты» палітычнага вышуку. І цяпер, калі праходжу ля вялікага шэрага будынка па вуліцы Тэльмана, што ў Горадні, у галаву абавязкова прыходзяць непрыемныя думкі.

●

Быў люты 1985 года, балота чарненкаўшчыны, росквіт застою. Я ў той час вучыўся на філфаку ў Гарадзенскім унівэрсітэце. Ужо тады даводзілася друкаваць свае вершы ў «Гродненской правде», выступаць у школах, працоўных калектывах, сустракацца з рознымі людзьмі. Канешне, ужо тады я разумеў усю дэмагогію камуняцкіх уладаў, усю іх хлусьню, бо рэгулярна слухаў заходнія радыёстанцыі — «Голас Амэрыкі» і «Свабоду». Але не пра якое змаганьне не магло быць і гутаркі. Адзінае, што маглі дазволіць сабе творчыя асобы — даверыць думкі вершаваным радкам, але і гэта было небясьпечна.

●

... У дзьверы пастукалі. Я жыў у студэнцкім інтэрнаце, і увесь вольны час аддаваў чытаньню.

На парозе стаяў Пецька (па этычных меркаваньнях я не называю прозьвішчы «гэрояў»). На той час Пецька працаваў ва ўнівэрсітэце, цікавіўся маёй творчасьцю, часта заходзіў у госьці.

Я запрасіў Пецьку выпіць шклянку гарбаты, ды той адмовіўся. Пільным вокам акінуў кніжную паліцу, дзе без усялякага парадку ляжалі падручнікі й канспэкты. Выгляд у яго быў сур´ёзны й заклапочаны.

— Пакажы сшыткі са сваімі вершамі,— нечакана сказаў ён.

Я працягнуў сшытак, з якога заўсёды чытаў творы на выступах. Пецька пагартаў яго і адразу аддаў назад.

— А дзе два іншыя агульныя сшыткі: адзін — жоўтага колеру, а другі—цёмна-сіняга? — запытаў ён.

То быў гром з зімовага неба. Я яшчэ нічога не зразумеў і таму запытаў:

— Якія сшыткі?

— А тыя, у якіх ёсьць вершы пра Сахарава, пра міліцыю, пра Савецкую ўладу. Адным словам, крамольныя вершы.

Рэакцыя з майго боку была самай элемэнтарнай:

— Няма ў мяне ніякіх сшыткаў. Вы нешта выдумалі.

— Я ня выдумаў,— узлаваўся Пецька.— Табой зацікавіўся КДБ. Там усё пра цябе ведаюць. Не раю жартаваць з гэтай арганізацыяй. Таму хуценька кажы, дзе сшыткі?

Я не знайшоў нічога лепшага сказаць, як тое, што вершы дома, ва Уселюбе. Трэба ж было выйграць час.

Пецька не паверыў. Ён нахабна палез да кніжнай паліцы і пачаў рыцца ў маіх рэчах. Праверў самы сапраўдны вобыск. Ды вынікаў ніякіх гэты шмон ня даў. Сшыткі ляжалі ў дыпляматце, а дыплямат — пад ложкам, куды Пецька не здагадаўся зазірнуць. Цяпер я сьмяюся з Пецькі, прыгадваючы той вобыск. А тады было не да сьмеху.

— Так,—Пецька задумаўся,— Даю табе два дні. Едзь дахаты і прывязі гэтыя сшыткі. І каб ніякіх фокусаў. Калі зьнішчыш іх, то табе горш будзе. Як прывязеш, зойдзеш да мяне ў габінэт.

Пецька пакінуў пакой. А я стаў думаць, адкуль у КДБ вынюхалі пра вершы. Я ж тыя вершы нікому не паказваў. Найбольш верагодная вэрсія: кадэбэшнікі заходзілі ў пакой, калі мы, студэнты, былі на занятках. Падобнае распавядаў мне адзін знаёмы малады літаратар, які некалі таксама быў студэнтам; ён неяк не пайшоў на заняткі, застаўшыся ў пакоі адзін. І тут дзьверы адчыняюцца ключом, і ўваходзіць незнаёмы, добра апрануты чалавек. Убачыўшы майго сябра, той бянтэжыцца, вярзе штосьці тыпу: «Звините, ошибся комнатой» і хуценька зьнікае. «Нічога сабе, «ошибся»,— думае сябра,— у нас жа францускі замок». Вось так працаваў КДБ.

Што ж рабіць? Сапраўды, я мог зьнішчыць сшыткі, а потым сказаць Пецьку ў вочы, што іх ня было, і наўрад ці што яны зрабілі б. Ды вырашыў усё ж аддаць. Цікава было, што з гэтага далей атрымаецца.

Праз два дні я зайшоў да яго ў габінэт. Пецька збольшага праглядзеў вершы і сказаў: «Апранайся, пойдзем у КДБ».

Так я апынуўся ў шэрым будынку на вуліцы Тэльмана.

Пецька завёў у нейкі пакой і пайшоў. Там сядзеў мажны чарнявы мужчына з вусамі, гадоў пад сорак. Назваўся Віталем Сьцяпанавічам.

— Ну, расказвайце, Пяткевіч, як вы да такога дакаціліся? — на добрай беларускай мове запытаў кадэбіст.

— Да чаго?

— Да антысавецкіх сьцішкоў.

Я маўчаў. Сямёнаў узяў сшыткі, якія аддаў яму Пецька, пагартаў.

— Добра, ідзіце. Калі спатрэбіцеся, выклічам.

Праз тыдзень Пецька спаткаў мяне ва ўнівэрсітэце і сказаў, каб я тэрмінова ішоў у КДБ.

... Віталь Сьцяпанавіч быў у тым жа пакоі. На стале перад ім ляжалі мае сшыткі. Ён зноў запытаў, як гэта я да антысавецкіх дакаціўся. Я не адказаў.

— Давайце ня будзем гуляць у маўчанку,— прапанаваў кадэбіст.— У крымінальным кодэксе ёсьць артыкул «Паклёп на савецкі лад». І вашы вершы «ідуць» пад яго. Вас чакае астрог. Аднак, улічваючы, што вы малады (мне тады мінула 18 год — А. П.), дый нічога страшнага вы не зрабілі, мы абмяжуемся наступным. Складзіце тлумачальны ліст і напішыце расьпіску, што вы больш ня будзеце такога пісаць. А вершы зьнішчым. Вось і ўсё.

— І ўсяго тых клопатаў,— падумалася.— Якая гуманнасьць. Я хуценька напісаў тлумачальны ліст, дзе паведаміў, што сьветапогляд такі займеў, слухаючы заходнія радыёстанцыі. Затым расьпіску, у якой запэўніў КДБ, што ня буду больш пісаць антысавецкія творы. Потым Віталь Сьцяпанавіч вырваў са сшытка крамольныя вершы. Я парваў іх і спаліў у жалезнай сьметніцы. Толькі ня ведаў кадэбэшнік, што рукапісы не гараць, і я зноў узнавіў зьнішчаныя творы па памяці.

А пасьля Віталь Сьцяпанавіч прапанаваў супрацоўнічаць з КДБ, даносіць, якія гутаркі вядуцца ў інтэрнаце і ў вучэбнай групе, хто расказвае палітычныя показкі, слухае Высоцкага, Токарава, іншых крамольных бардаў. Кадэбэшнік абяцаў матэрыяльную дапамогу, садзейнічаньне ў вучобе, у атрыманьні падвышанай стыпендыі.

— Я застануся чэсным чалавекам, а быць шпіёнам не ў маім характары,— такім быў адказ.

— У такім выпадку будзеце мець непрыемнасьці,— запэўніў Віталь Сьцяпанавіч.

Больш мяне ў гэтым будынку не трымалі.

Усяго было зьнішчана каля дзесятка вершаў. На мой цяперашні розум, гэта былі бязьвінныя, трохі крытычныя вершы. Ці ня самы моцны з іх «Ода акадэміку А. Д. Сахараву». Далей былі вершы пра законы, дзе я ўжыў радкі з народнай мудрасьці: «Савецкі закон — нібы дышла, бо куды павярнуў — туды й вышла». Ці такое вось чатырохрадкоўе:

К камунізму сьмела крочым
Мы з бутэлькамі ў руках.
Будзем піць да самай ночы,
А затым адпачываць.

Вось такая крамола. Антысавеччыны там было — кот наплакаў. Але таўро недабранадзейнага ўжо было пастаўлена. Неўзабаве давялося пакінуць унівэрсітэт. Праз тры гады я ўжо меў поўны набор дысідэнцкіх прафэсій: працаваў дрывасекам, качагарам, палаводам у калгасе, мэліяратарам, пажарнікам у лясьніцтве. Гэта быў, бадай, самы цікавы й карысны для мяне пэрыяд часу. Давялося апусьціцца на самае дно сацыялістычнага жыцьця, убачыць усё бясправае простага люду, п´янства, хабарніцтва дробных чыноўнікаў, духоўную галечу працоўных. Вось у гэтай своеасаблівай высылцы, калі так яе можна назваць, я сур´ёзна пачаў разважаць над палітыкай, заняўся літаратурай і філязофіяй. У той час я пачаў пісаць сапраўдныя антыкамуністычныя творы:

Сьвята, імпэрскае сьвята—
Танкі на пляцы равуць.
У турмы, у лягер, за краты
Вядзе нас «октябрьский путь».
Вядзе нас «октябрьский путь».

Унёс свой штрых і ў стварэньне вобраза Леніна:

... У Рыме сусьветным, у тым Маўзалеі
Шкляная труна — там вампір акалелы...

Канешне, я парушыў расьпіску, дадзеную ў КДБ. Але з радасьцю зрабіў гэта, каб хоць як адпомсьціць той паганай антылюдзкай арганізацыі. Ды й Кручкоў ужо тады, у канцы 80-ых, выступіў па тэлебачаньні з гарантыяй, што КДБ больш не займаецца палітычным вышукам.

●

... У самым пачатку 90-ых гадоў мне зноў давялося сутыкнуцца з чалавекам, які быў, магчыма, шпегам гэтай арганізацыі. Я ў той час жыў у Горадні, працаваў вартаўнікам на будоўлі ў Вішняўцы і супрацоўнічаў з літаратурнымі суполкамі. Там і пазнаёміўся з Міколкам (лічу, што маю права называць чалавека, які добраахвотна «сябраваў» з кадэбэшнікам, пагардліва-зьмяншальна — Міколка). Ён быў вялікі аматар паэзіі. І вось сяжу я неяк tet-a-tet з гэтым аматарам у габінэце на яго працы й размаўляю на літарацкія тэмы. Міколка падчас размовы пачаў набіраць нумар тэлефона. Гляджу, і вачам ня веру — набірае знаёмы і такі ненавісны нумар.

— Алё! Віталь Сьцяпанавіч ёсьць?

Там, пэўна, сказалі, што няма, і Міколка паклаў трубку.

— Сорак сем, шэсьцьдзесят тры, сорак два,— сказаў я.

— Што?! — На твары аматара паэзіі было такое зьдзіўленьне, што й апісаць цяжка.

— Вы тэлефанавалі ў КДБ! — растлумачыў я Міколцы ягоныя дзеяньні.

— Адкуль ты ведаеш? — выдыхнуў ён.

— Мне ЦРУ сказала,— зьдзеклівым тонам адказаў я.

У Міколкі і сківіца адвісла. Ня ведаў ён, што Віталь Сьцяпанавіч шмат каго з творцаў выклікаў на «доверительные» размовы і даваў нумар свайго працоўнага тэлефона.

Сябры літаратурнай суполкі адразу ж учынілі допыт аматару паэзіі. Міколка прызнаўся, што сябруе з Віталем Сьцяпанавічам. Слушна заўважыў народ у прымоўцы: «Скажы, хто твой сябар, і я скажу, хто ты».

●

Камуняцкая імпэрыя рухнула. Але Беларусь ня сталася вольнай краінай — яна засталася РБ — рэспублікай бальшавікоў. Сумна глядзець на валтузьню вакол адраджэньня. Хочацца крычаць: «Браткі-беларусы, навошта упрыгожваць клетку?! Яе трэба зламаць, і чым хутчэй — тым лепш. «Перш чым адраджаць культуру, нацыю, краіну, трэба зрынуць — прававым, дэмакратычным, канешне, шляхам — цяперашні злачынны, антылюдзкі, атыбеларускі Вярхоўны Савет, забараніць усе камуністычныя арганізацыі на падставе іхняй фашыстоўскасьці. Толькі тады будзе плён у адраджэньні.

...На двары — 1994 год. Нічога не зьмянілася. Міколка зноў захапляецца паэзіяй. Пецька па-ранейшаму працуе ў ГрДзУ, займае актыўную грамадзкую пазыцыю, зрабіўся адраджэнцам. Прабачэньня ў мяне прасіць ён катэгарычна адмовіўся.

Андрэй ПЯТКЕВІЧ.

Інкогніта ў скуранцы

Міліцыянту, які стаяў ля галоўнага ўваходу на чыгуначны вакзал, раз-пораз даводзілася тлумачыць допытлівым грамадзянам, дзе знаходзіцца шапік па абмену грошай. Атрымаўшы адказ, людзі сьпяшаліся да жаданага месца, на хаду пералічваючы купюры. Ля самога ж шапіка было занадта людна. Прыёмшчыцы пералічвалі атрыманыя грошы, высьвятлялі іх сапраўднасьць, вылічвалі курс і толькі тады разьлічваліся з кліентамі.

Маруднасьць у абслугоўваньні нэрвавала жадаючых хутчэй атрымаць пажаданыя купюры. Часам, пакінуўшы чаргу, больш нястрыманыя зьвярталіся да суседзяў з прапановай набыць у іх па больш ніжэйшым курсе тую ці іншую колькасьць расейскіх рублёў, даляраў, дойчмарак ці ангельскіх фунтаў-сьцерлінгаў. Ахвочых пагаджаліся, і тут жа, ля шапіка, на вачах служачых адбываўся абмен.

Заўважыўшы, што дзесяткі тысяч рублёў, разьліковых білетаў праплываюць міма, служачыя давалі сігнал, і ў натоўпе адразу ўзьнікаў мажны малады спадар у скуранцы. Праўда, ніякіх сілавых мэтадаў супраць тых, хто парушаў сьвятая сьвятых банкаўскай працы, гэты асілак не прымаў. Але з задавальненьнем палохаў нейкай карай. Больш сьмелыя жартавалі, палахліўцы, — хуценька схаваўшы грошы ў кішэні, зьнікалі.

Калі ж я паказаў пасьведчаньне журналіста спадару ў скуранцы й папрасіў яго зрабіць гэтаксама, ён рэтыраваўся. Гнацца за ім зусім не хацелася. На запыт, хто такі гэты чалавек, міліцыянты толькі паціскалі плячыма й казалі: мы ня ведаем, хто гэта такі, мы яго тут ня ставілі.

Атрымаўшы палёгку, людзі ў чарзе хутчэй пачыналі рабіць прыватны абмен. Праз некалькі хвілінаў ля шапіка пад назовам «KANTOR» стала ціха. Прыгожыя дзяўчаты-прыёмшчыцы пачалі пазяхаць, а мне падумалася — усё ж такі быць манапалістам дрэнна, бо зьнікае пачуцьцё адказнасьці, павага да кліента, што, у сваю чаргу, адхіляе яго. Спробы вярнуць кліента да пажаданага ваконца абменнага пункта шляхам пагроз выглядаюць ня больш, чым сьмешна.

Г. АСТРОЎСКІ.

ПЫТАНЬНЕ

Паездка бяз візы

Ці не маглі б вы паведаміць, у якія краіны грамадзяне Беларусі маюць магчымасьць з´езьдзіць бяз візы?

Сяргей НАВІЦКІ.
г. Горадня

Начальнік АВІРа ўпраўленьня ўнутраных спраў Гарадзенскага аблвыканкама палкоўнік І. І. Моўчан паведаміў, што згодна правілам, якія зараз дзейнічаюць, бязвізавы рэжым прадугледжаны толькі на ўезд у былыя саюзныя рэспублікі, за выключэньнем Эстоніі й Латвіі, а таксама постсацыялістычныя краіны.

ЭКАНОМІКА

Прыватызацыя праз конкурс

Запланаванае на 20 студзеня правядзеньне першага ў Горадні конкурса па прыватызацыі цырульняў і фотамайстэрняў было асноўнай прычынай наладжанай Гарадзенскім гарвыканкамам 14 студзеня сустрэчы намесьніка старшыні выканкама Р. А. Патапавай і загадчыка аддзела па прыватызацыі і разьдзяржаўленьню дзяржаўнай маёмасьці У. П. Чабатаровіча з карэспандэнтамі газэт, што выдаюцца ў горадзе.

Каб папярэдзіць магчымыя пытаньні, Р. Патапава адразу сказала, што першы конкурс праводзіцца адносна позна, бо на месцах не было зацікаўленасьці ў ім, таму што толькі трыццаць працэнтаў сродкаў, атрыманых ад прыватызацыі, накіроўваліся ў мясцовы бюджэт, а з 1 студзеня згодна заканадаўству ўсе сто працэнтаў пойдуць у яго. Акрамя таго, да апошняга часу была неразьбярыха ў пытаньнях прыватызацыі: спачатку штосьці дазвалялася, затым забаранялася, а потым наадварот. Яна таксама адзначыла, што галоўнай мэтай конкурсу зьяўляецца захаваньне ў горадзе сфэры паслуг, якая імкліва разбураецца, і работнікаў. У той жа час на 50—60 працэнтаў выкарыстоўваюцца па прызначэньню памяшканьні, адведзеныя пад цырульні і фотамайстэрні. Калі б знайшоўся сапраўдны гаспадар, то мог бы паставіць на свабодных плошчах швэйныя машыны ці адчыніць гандлёвую крамку, ці штосьці іншае. У. Чабатарэвіч падкрэсьліў, што ў выпадку, калі які-небудзь аб 'ект ня будзе прададзены на конкурсе, то ён будзе выстаўлены на аукцыён.

Потым журналісты атрымалі адказы на зададзеныя пытаньні. Чытачам прапануюцца найболыш цікавыя з іх.

З 9-ці аб 'ектаў, выстаўленых на конкурс, толькі дзьве цырульні зьяўляюцца стратнымі.

Конкурс — гэта продаж з умовамі: захаваньне профіля прыватызуемага прадпрыемства і рабочых месцаў. Набытыя праз аукцыён памяшканьні ўладальнік можа выкарыстоўваць па ўласнаму жаданьню, калі не пастаўлена ніякіх умоў, пра якія пакуль казаць рана, бо не праведзены конкурс.

Захаваньне профіля для фотамайстэрняў — 3 гады, для цырульняў — 10 гадоў.

Уладальнік можа ствараць у памяшканьнях набытых аб 'ектаў як новыя вытворчасьці, так і новыя віды паслуг, але з захаваньнем асноўнага профілю. Ён можа быць зьменены толькі з дазволу мясцовых улад, калі будуць прадстаўлены важкія падставы дзеля гэтага. Калі ж новы гаспадар зьменіць профіль бяз іх ведама, то страціць права на валоданьне аб 'ектам.

Журналістам таксама паведамілі, што «Гарадзкой праграмай прыватызацыі на 1994 год» прадугледжана прыватызацыя іншых аб 'ектаў бытавога абслугоўваньня, харчовай крамы па вуліцы Суворава. Заяўкі на ўдзел у ёй пададзены таксама унівэрмагам, арэндным прадпрыемствам «Ясень» (былы «Мэблягандаль»), крамай «Селена», што на Цэнтральным торжышчы.

Пра вынікі конкурсу чытайце ў наступным нумары газэты.

А. ДУК.

Вось такое кіно...

Напачатку 1994 года споўнілася 40 гадоў з дня існаваньня ў Горадні кінатэатра імя А. С. Пушкіна, аднаго з самых старых у горадзе. Яго юбілей ніхто не адзначаў, нават самі супрацоўнікі. Праўда, дзякуючы таму, што ўжо сыпалася столь, зрабілі капітальны рамонт, устанавілі больш сучасную кінаапаратуру. Толькі вось наведвальнікаў ад гэтага не прыбаўляецца.

Як і раней, у кінатэатры працягваюць паказваць кінафільмы, якія ўжо абыйшлі ўсе гарадзенскія кіназалы. Прыбытку амаль ніякага, а рахункі за ацяпленьне, сьвятло й ваду вырасьлі да некалькіх мільёнаў.

Калектыў занепакоены: заробак малы, адбыліся скарачэньні, але гэта не зьмяняе становішча. Аклад за апошні месяц галоўнага адміністратара (пасада дырэктара скасавана) склаў шэсьцьдзесят тысяч рублёў.

Кіраўніцтва вытворчага аб 'яднаньня «Кінавідэапракат», якому належыць кінатэатр, як быццам і не заўважае гэтай праблемы. Таму што на прапанову супрацоўнікаў кінатэатра здаць яго рабочаму калектыву ў арэнду, адказала — «не положено», спасылаючыся на пастанову Саўміна БССР ад 31 чэрвеня 1991 года № 217, згодна якой кінавідэапракатныя прадпрыемствы быццам нельга здаваць у арэнду. Праўда, кінатэатр «Летні» у Горадні ўжо колькі месяцаў арэндуюць камэрцыйныя структуры, ладзяць там танцы і зарабляюць грошы. Цікава яшчэ й тое, што ў сталіцы РБ Менску на арэндзе ўжо адзінаццаць кінатэатраў і, дзякуючы сваёй гаспадарчай самастойнасьці, ня толькі прапануюць гледачам самыя апошнія кінафільмы, якія раней зьяўляюцца ў іх, чым у Маскве, а й забясьпечваюць сваіх работнікаў неблагім заробкам. У Горадні, на жаль, такое немагчыма. Кіношныя бюракраты ў нас нечага чакаюць, а людзі, якія паказваюць кіно... Хаця ж не. Калектыў кінатэатра імя Пушкіна зьвярнуўся ў гаспадарчы суд вобласьці з іскавай заявай да ВА «Кінавідэапракат». Праўда, і гэта было марна, бо заявы ў іх нават не прынялі, матывуючы гэта тым, што калектыў не зьяўляецца юрыдычнай асобай і ў гаспадарчым судзе такія справы не разглядаюцца.

Цяжка сказаць, што будзе далей, толькі ў прыгожым, утульным кінатэатры так і працягваюць паказваць стужкі, якія ўжо пабывалі на іншых кінаустаноўках горада, прыбытак ад кіно тут самы малы, адрамантаваны будынак амаль пустуе і працуе толькі ў адну зьмену.

Праўда, супрацоўнікі кінатэатра (невялічкі калектыў) усё яшчэ мараць, што калі-небудзь стануць яго гаспадарамі, самі будуць заказваць і дастаўляць самыя новыя фільмы для гарадзенцаў, праводзіць творчыя вечары з вядомымі кінаартыстамі, пісьменьнікамі, журналістамі. У іх шмат розных планаў, толькі ці магчыма гэта ў Горадні. Хто яго ведае, можа, ў Народным судзе разьбяруцца.

М. К.

Галоўнае — мецць мэту

Калі трапіў на тэрыторыю вытворча-камэрцыйнай фірмы «Шэрла», то першае, што заўважыў,— гэта будку вартаўніка. Менавіта ў ёй і даюцца кароткія парады супрацоўнікам фірмы. Юры Лысеня— камэрцыйны дырэктар, з падначаленымі вядзе сябе стрымана. Яго распараджэньні канкрэтныя й кароткія. Яму сёньня яшчэ вырашаць шмат пытаньняў. Таму ён тут доўга не затрымліваецца, едзе ў банк: трэба разабрацца з крэдытам, прагледзець усе паступленьні. Бухгалтара «Шэрла» пакуль што ня мае і ўсю бухгалтэрыю па сумяшчальніцтву ўзяў на сябе Юры.

Мецць сваю справу Юры Лысеня наважыўся даўно, бо заўжды аддаваў прэарытэт прыватнаму, а не агульнаму. Час, як кажа Юры, самы райскі для выяўленьня асобы, і скарыстаць яго ой як трэба. Яго не палохаюць высокія падаткі, касьмічныя кошты на сыравіну. Галоўнае — выпрацаваць сваю лінію ў бізнэсе. Юры ня кінуўся, як іншыя, ў лёгкую і прыбытковую камэрцыю. Яго канёк — гэта вытворчасьць. Зараз фірма «Шэрла» мае пакуль што толькі адно МП, якое вырабляе мэблю. І не якія-небудзь там табурэткі ці сталы, а цэлыя гарнітуры. І ў вытворчасьці мэблі перавага аддаецца сапраўднаму дрэву, а не нейкай дээпэ. Праўда, крыху непакоядь аб 'ёмы вытворчасьці, бо за тыдзень брыгада спэцыялістаў вырабляе ўсяго адзін гарнітур. Каб жа пачуваць сябе годна, неабходна выходзіць на аб 'ёмы адзін гарнітур за дзень. Але й тут ня варта ўзьнімаць панікі, бо галоўнае — якасьць. Трэба прывучыць сваіх хлопцаў якасна й аддана працаваць, бо дзяржаўнапланавая эканоміка развучыла людзей самастойна думаць і адказна ставіцца да свайго занятку. Калі гэта ўдасца пераадолець, лічыць Юры, то тады й можна дбаць пра пашырэньне, пра новае абсталяваньне і многае іншае.

Ёсьць у дырэктара фірмы «Шэрла» і свае пэрспэктыўныя планы. Найперш — запусьціць у справу свой тартак, што дасьць магчымасьць аказваць разнастайныя паслугі насельніцтву. Вунь колькі людзей зараз будуецца. І кожнаму трэба дошкі, лагі, брус. Калі тартак запрацуе на поўную магутнасьць, можна будзе падумаць і пра сваё канструктарскае бюро. Хочацца Юры тут у Горадні з цягам часу адкрыць свай габінэт па праэктаваньню індывідуальных катэджаў, лецішчаў і проста дамоў. Наш трывожны і складаны час хутка пройдзе, і грамадзяне пажадаюць з цягам часу мецць сваё індывідуальнае жытло, каб ніхто не перашкаджаў, каб пасьля рамонту ў гаспадара не балела галава, што яго хто-небудзь залье зьверху. «Гэты час не за гарамі,— разважае Юры.— Ён ужо стукаецца ў душы людзей, заве нас да сябе. Мяне час прызваў, і я яму ўдзячны, што магу быць на вышыні. Такое абавязковa адбудзецца з кожным. Шкада толькі, што ўсе ўспрымаюць гэтую неабходнасьць няйначай, як выбрыкі ЦРУ на тэрыторыі былога СССР».

Адыходзячы з тэрыторыі вытворча-камэрцыйнай фірмы «Шэрла», яшчэ раз акідваю яе позіркам: дошкі, брусы, мэтал складзены ў адмысловыя штабелі і накрыты тольлю. Усё тут да ладу, усё на месцы. На сэрцы робіцца лягчэй, бо ёсьць сярод нас такія няўрымсьлівыя людзі, як Юры Лысеня,— мае сучасьнікі, мае аднагодкі.

Г. АСТРОЎСКІ.

«Красьці можна ў суседа, а не ў калгасе, таму я—за калгасы»

Інтэрвью, якое вам прапануецца, можа падацца на першы погляд трохі незвычайным. І найперш таму, што зроблена яно не з вядомым палітычным дзеячом, артыстам, навукоўцам, спартсмэнам, а з простым калгасьнікам. У якога, дарэчы, ніхто і ніколі ні аб чым не пытаўся, праўда і сам ён, калгасьнік, не стараўся з кім-небудзь шчыраваць аб сваім жыцьці.

Усе цяпер ганьбяць жыцьцё калгаснае: маўляў, і плацяць мала, і чырвоныя памешчыкі самадурства чыняць, і дзяржава селяніну не дапамагае. Але я сустрэў чалавека, які задаволены калгасным ладам. Генадзь згадзіўся паразмаўляць, папрасіўшы не называць у друку ягонае прозьвішча й месца працы.

— Генадзь, як даўно Вы ўжо ў калгасе!

— Працую на ферме кармачом ужо дзесяць год. Кабета мая столькі ж у брыгаду ходзіць.

— Кажуць, у калгасе цяпер дрэнна. Засталіся адны пэнсіянеры, эканоміка канае, грошай няма. Вам таксама ў калгасе кепска!

— Не. Праца падабаецца, жыць у калгасе можна. Ды й конь у руках. Пакарміў цялятаў — і вольны. На калым можна пад 'ехаць.

— А заробак! Колькі вы атрымалі ў апошні месяц!

— Трыццаць восем тысячаў.

— Хіба ж гэта ня зьдзек! Сярэдні заробак у краіне значна вышэйшы, рабочыя на заводах больш атрымліваюць, а вас, калгасьнікаў, дзяржава грабіць.

— О, яшчэ невядома, хто каго грабіць. Я сам бяру тое, што ў мяне адбірае дзяржава. Мне штодзень выдаюць на складзе для цялятаў пятнаццаць мяхоў мукі. І я кожны дзень бяру адзін мех сабе. Натуральная аплата, так сказаць, ініцыятыва зьнізу. За месяц я прывожу дахаты трыццаць мяхоў мукі, гэта каштуе 150 тысячаў. Так што я маю пэўную аплату і ніякіх прэтэнзіяў да нізкага заробку не прад 'яўляю. Наадварот, дзякую роднаму калгасу за магчымасьць трымаць пяцёра сьвіней. Нядаўна закалоў кабана, мяса прадаў на рынку, атрымаў больш мільёна.

— А хіба ж можна красьці!

— Я ніколі нічога ня краў. Красьці можна ў суседа, а не ў калгасе. Я проста бяру тое, што мне належыць, а мне не даюць. Яшчэ бацька вучыў: мудрасьць — гэта ўменьне ўзяць тое, што табе не даюць.

— Генадзь, Вы бераце толькі муку!

— Не, ня толькі. Непадалёку расла калгасная бульба. Бывала, заставалася разгораная на ноч. Дык мы з дзецьмі, а ў мяне двое сыноў, школьнікі, як сьцямнее заўсёды пойдзем і па клунку прынясём. Цэлы капец нанасілі, больш тоны будзе. У жніўні дзеці на зернаток хадзілі ў начную, збожжа торбачкамі нацягалі, дванаццаць мяхоў, ёсьць чым курэй карміць. Кукуруза побач была, каровам пачаткі насіў. Буракоў са сваёй дзялкі навазіў колькі мне трэба, а лішкі ў калгас здаў, будзе чым дзьве каровы карміць, ак ацеляцца. А пра салому маўчу — прывёз і ячменкі, і азімай. Проста паехаў да стога і набраў.

— Некалі жыў такі Ленін, што сьвятароў крычаў чым пабольш расстрэльваць. Дык ён вучыў: «Грабце награбленае». Вы, пэўна, па-ленінскі жывяце!

— Я ніколі нікога ня грабіў. Я проста не даю дзяржаве, каб яна мяне грабіла.

— А калі зловяць, пасадзяць, то што тады!

— Калі з розумам браць, то ня зловяць. Ды й хто цяпер пільнуе калгаснае дабро. Вунь нават на фермах вартаўнікоў няма. А пасадзіць не пасадзяць, штрафу дадуць. Во суседа старшыня злавіў — мех камбікорму дахаты вёз, дык штрафу дваццаць тысячаў далі, і ўсяе бяды. Хай даюць штрафы.

— Генадзь, значыцца, Вы—за калгасны лад!

— Канешне. Хай будуць калгасы. Людзі адвыклі самастойна працаваць. А ў калгасе, калі ёсьць галава на плячах, і сіла ў руках, жыць можна багата й весела.

— А калі ўсё ж калгасы разваляцца, што тады будзеце рабіць!

— Цяжка будзе. Але як-небудзь пракормімся. Калі калгасы разгоняць, то цэны на прадукты ў сотні разоў падымуцца. Галодныя гараджане за пуд мяса машыну аддаваць будуць. Вайна пачнецца: галодныя на сытых пойдуць. Ня дай Бог калгасы разгоняць.

— А ўсё ж ці хацелі б Вы стаць фэрмэрам!

— Тут — не. Вось у Амэрыцы — калі ласка. Там кожны сам сабе гаспадар. А тут падаткамі цябе задушаць. Што я, дурны, каб самахоць ярмо на шыю вешаць!

Гутарыў Б. МОГАЛЬ.



СУМЕЖЖА

Весткі з Летувы

ЯШЧЭ ДВА МЕСЯЦЫ— БЯЗ ВІЗАЎ

Згодна рашэньню ўрада Летувы на два месяцы — да 1 сакавіка — адтэрмінавана ўвядзеньне візавага рэжыму для грамадзян, што прыяжджаюць у Летуву з Беларусі.

Дарэчы, грамадзяне Беларусі змогуць прыехаць у суседнюю краіну ня толькі па замежным пашпартам, але й па пашпарту ўнутрыдзяржаўнага карыстаньня ў выпадку, калі іх візыт у Летуву выкліканы неабходнасьцю лекаваньня ў шпіталях гэтай краіны ці зьвязаны з курортна-санаторным адпачынкам.

ЯК ВЕЗЬЛІ, ТАК І БУДЗЕМ ВЕЗЬЦІ

З першага квартару 1994 года парадак вывазу гандлёвых тавараў з Летувы ў Расею не зьменіцца.

Да 1 красавіка на мытнях ня будуць патрабаваць сэртыфіката якасьці ці пасьведчаньня, што гатунак тавару не зьяўляецца шкодасным.

Службы стандартызацыі Летувы паведамілі, што з другога кварталу будуць дзейнічаць пэўныя абмежаваньні. Значна панізіцца колькасьць тавараў, што вязуцца да Летувы з Расеі, для праверкі патрабуецца заява-дэкларацыя вытворцы.

Дарэчы, у сьпісе на абмежаваньне няма пакуль што прадуктаў харчаваньня, парфумаў, касмэтыкі, тытуню.

ВЫСТАВА ПРАЗ 80 ГОД

У жніўні 1994 года споўніцца роўна 80 год з таго часу, як, у горадзе Мальмэ (Швэцыя) была арганізавана вялікая выстава аграрнікаў Балтыйскіх дзяржаў. У знак пашаны гасьцінныя гаспадары рыхтуюць новую выставу гэтых жа краін. Акрамя выставы, плануецца правядзеньне мноства спартыўных і культурных мэрапрыемстваў. Таксама будуць праводзіцца сэмінары па формах гаспадараньня на прыватных і акцыянэрных фэрмах.

Мэта юбілейнай выставы — аб'яднаць дзевяць краін балтыйскага рэгіёну для стварэньня вольнай эканамічнай зоны.

ЛІСТ ПРЭЗІДЭНТА ЛЕТУВЫ ГЭНЭРАЛЬНАМУ САКРАТАРУ НАТА

Прэзідэнт Летувы Альгірдас Бразаўскас накіраваў ліст гэнэральнаму сакратару НАТА Манфрэду Вэрнэру, у якім, прымаючы да ўвагі рэзалюцыю Сойма Летувы ад 23 сьнежня 1993 года, Альгірдас Бразаўскас просіць прыняць сваю краіну ў Арганізацыю Паўночна-атлантычнага блёку.

У лісьце ёсьць таксама й камэнтар да выказанага жаданьня. Свае захады афіцыйная Летува тлумачыць не жаданьнем пагражаць суседнім дзяржавам, а, наадварот, клопатам за ўмацаваньне бясьпекі і стабільнасьці ва ўсім рэгіёне Балтыйскага мора.

По матэрыялах летувіскіх газэт.

Прыгоды культурнага цэнтру беларусаў

Слова «прыгоды» у назве, можа, залішне вясёлае, бо сама гісторыя стварэньня культурнага цэнтру з разраду сумных.

У 1992 годзе суполка беларусаў у Салечніках (Шальчынінкай) вырашыла стварыць свой культурны цэнтр.

Перад вачыма быў прыклад тых жа летувісаў, што ў лічаныя месяцы збудавалі для суайчыньнікаў касьцёл у Воранаўскім раёне, добраўпарадкавалі школы, узводзяць гмах для культурных патрэбаў летувісаў у Астравецкім раёне. Выдаткавалі на гэтыя мэты летувісы Польшчы 145 мільёнаў (нашы «зайчыкі» у шмат разоў таньней летувіскіх грошай).

Нашу ідэю ўлады адразу падтрымалі, выдзялілі два невялікіх памяшканьні ў раённым Доме культуры, якія раней выкарыстоўваліся пад склад і патрабавалі значнага рамонту, але іх месцазнаходжаньне вырашала адразу шмат праблем. Спачатку меркавалася абыйсьціся без інвестыцый з Беларусі: мясцовая летувіская фірма прапанавала дапамагчы ім набыць у РБ 20 тон сухога малака, а яны ў якасьці падзякі зробяць рамонт альбо выдзеляць на гэта неабходныя сродкі. Як жыхары памежжа мы ведалі, што гэты тавар вывозіцца з Беларусі сотнямі тон легальна й нелегальна, і ахвотна пагадзіліся. З дамовай на руках я накіраваўся ў Менск. Раз, другі, трэці, пяты, дзесяць, урэшце збіўся з ліку. Карацей, недзе ў сакавіку 93 года трапіў я ў Гарадзенскі аблвыканкам да Д. Арцымені з паперамі на гэтае праклятае малако. Паперы ён прыняў, а сказаў прыкладна наступнае: «Уселякая камэрцыя — гэта нейкае махлярства. Лепш выдзелю я вам сродкі на рамонт, пасьля дададзім на абсталяваньне і пачатак дзейнасьці. А рамонт зробяць вашы суседзі — Воранаўскі райвыканкам. Едзь з Богам дадому». Прыехаў, абрадаваў суполку: выдзелена два мільёны. Сталі чакаць. Месяц, другі, трэці... Высьвятлілі: з тых людзей, што павінны былі пералічыць сродкі, адзін звольніўся, другі пайшоў у адпачынак, пасьля загінуў (спакой яго праху) Д. Арцыменя, потым сродкі трапілі не па прызначэньню, пасьля... Урэшце ў лістападзе зьявіліся будаўнікі, распачалі рамонт (ён цягнецца й сёньня) і растлумачылі: тое, што ў красавіку вымяралася двума мільёнамі, сёньня каштуе ў дзесяць разоў больш. Воранаўская будаўнічая ўправа зьвярнулася з гэтай нагоды ў аблвыканкам, і ўсё пачалося спачатку.

Былі ўжо сотні тэлефонных перамоў, дзесяткі «візытаў» у Менск і Горадню. Асабліва крыўдна стала, калі мы падрахавалі час і выдаткі на «візыты» і тэлефонныя перамовы, атрымалася: гэтых сродкаў нам амаль хапіла б на прасьценькі рамонт. А зараз і рамонт няскончаны, і сродкаў няма.

Знаёмы габрэй, даведаўшыся пра нашы прыгоды, сказаў жартоўна: «Навошта вам культурны цэнтр, ствараўце сінагогу, будзе намнога лягчэй».

Яно так, толькі мы вось беларусы, а не габрэі.

П. МАЛАФЕЙ, загадчык беларускім культурным цэнтрам.

Навіны з Беласточчыны

У мінулым месяцы Беласточчыну наведала беларуская дэлегацыя на чале з паслом Беларусі ў Польшчы У. Сянько. Падчас візіта С. Пруцісу, ваяводзе Беластоцкаму, было перададзена прашэньне з намерам адчыніць у Беластоку консульства Рэспублікі Беларусь, а таксама стварыць Цэнтр Беларускай культуры ў Гайнаўцы.

Госьці з Беларусі мелі сустрэчу з рэдактарам беларускай газэты «Ніва» Яўгенам Мірановічам, наведалі беларускі музэй і агульнаадукацыйны ліцэй з беларускай мовай навучаньня ў Гайнаўцы. Дарэчы, праэкт Цэнтра Беларускай культуры быў задуманы яшчэ ў 1990 годзе ў Беластоку, а не ў Гайнаўцы, Беларускім Дэмакратычным Саюзам і, паводле задумак, павінен быў утрымоўвацца на дзяржаўным бюджэце. Акрамя гэтага, планавалася мець яго філіі ў Бельску Падляскім, Гайнаўцы, Сямятычах і Саколцы.

●

Падчас паседжаньня міжнароднай беларуска-польскай камісіі, якая займаецца праблемамі асвойваньня прыгранічных тэрыторый, была агаворана праблема выкарыстаньня ў гаспадарчых мэтах Аўгустоўскага канала, а таксама Аўгустоўска-Гарадзенскай пушчы. Акрамя гэтага, былі разгледжаны пытаньні, што датычаць узаемнага супрацоўніцтва паміж Беластокам і Горадняй і Бельскам Падляскім і Берасьцем.

●

Управа Беларускага выбарчага камітэту ў Польшчы падлічыла выдаткі, затрачаныя падчас апошніх выбараў. Акрамя неаплачанай працы зацікаўленых у выніках выбараў людзей, а таксама коштаў, якія ўзялі на сябе самі кандыдаты, сума склала каля дзевяці мільёнаў злотых.

●

Як ужо раней паведамлялася ў прэсе, падобна, што з пачаткам 1994 года будзе зачынены аддзел радыё «Свабода» у Новым Ёрку. Гэта вынікае з таго, што кангрэс ЗША значна абмежаваў фінансавыя паступленьні на гэтыя мэты. Падобны лёс чакае і іншыя аддзелы. Як паведаміла газэта «New York Times», за далейшае ўтрыманьне гэтых аддзелаў выступілі прэзідэнты Чэхіі, Польшчы, Грузіі, Казахстану, прадстаўнікі ўрадаў Украіны, Расеі, лідэры палітычнай апазыцыі з Беларусі, Румыніі й Балгарыі.

●

Дагэтуль працягваецца пошук найкаштоўнейшай беларускай рэліквіі — крыжа Сьвятой Еўфрасіньні Полацкай з XII ст. Як паведаміў амэрыканскі часопіс «The Tablet» міністр замежных спраў Беларусі П. Краўчанка зьвярнуўся да інтэрполу з просьбай дапамагчы адшукаць месца, дзе можа знаходзіцца гэты скарб. Найбольш праўдзівая вэрсія, што рэліквія была вывезена з Беларусі незадоўга перад адступленьнем нямецкіх войскаў у 1944 годзе. І найхутчэй, што знаходзіцца ў прыватнай калекцыі на амэрыканскім кантыненьце.

●

Беларуская эміграцыя ў ЗША ўзбагацілася яшчэ адной новай газэтай — «Belarusian Digest». Яе выдаўцом і рэдактарам стаў Мікола Прускі з Форэст Хіл. У першым лістападаўскім нумары ў асноўным зьмешчаны перадрукі з беларускай і амэрыканскай прэс.

Па матэрыялах беларускага друку ў Польшчы падрыхтаваў М. КАРНЕВІЧ.

За мяжу выехаць лягчэй

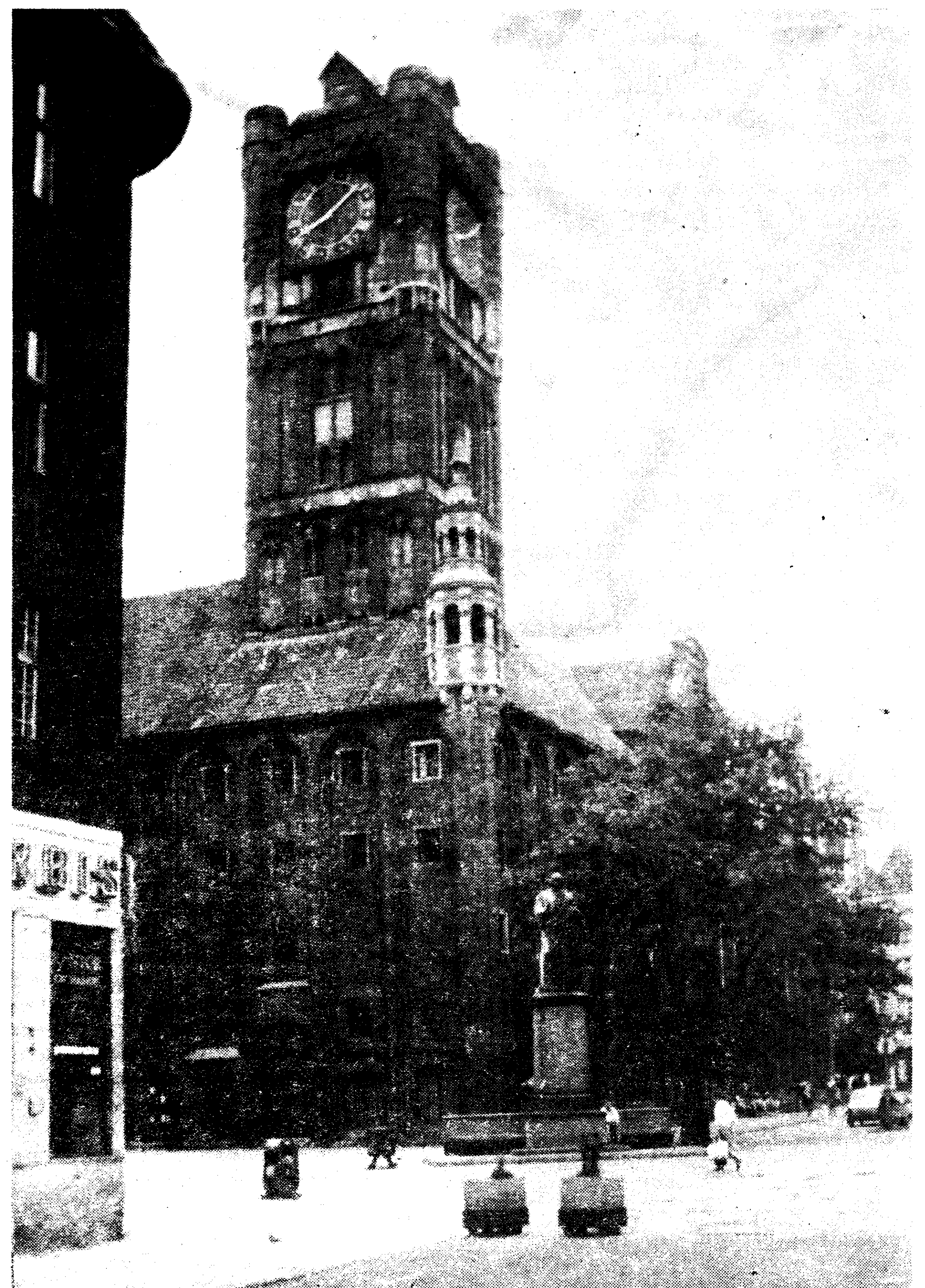
Новы памежны пераход «Пясчатка-Палаўцы» пачаў дзейнічаць з 6 сьнежня мінулага года ў Камянецкім раёне Берасьцейскай вобласьці.

Мяркуецца, што мытны пост тут будзе працаваць кругласутачна.

Рашэньне аб адкрыцьці новага прапускнога пункта праз беларускапольскую мяжу «Пясчатка-Палаўцы» прынялі яшчэ ў чэрвені 1993 года першы намесьнік Старшыні Саўміна Беларусі М. Мясьніковіч і віцэпрэм'ер Польшчы Х. Гарышэўскі падчас візіту беларускай дэлегацыі ў Варшаву.

У бліжэйшы час будзе адкрыты таксама памежны пераход «Дамачава», што ў Берасьцейскім раёне.

Пётр ЖЭБРАК.



Помнік Капэрніку ў Торуні.

Фатаграфаваў Б. МЕШЧАРАКОЎ.

ГІСТОРЫЯ Й СУЧАСНАСЬЦЬ

Юсуф Мірза КРЫНІЦКІ

Беларускія татары



У эпоху Сасаў

Дакумэнты эпохі Сасаў сьведчаць, што каралі гэтай дынастыі ня толькі не прыціскалі татараў, але нават крыху пашырылі іх правы.

У Эўропе ў гэты час узьнікае мода на ўсходнія атрады. У 1730 годзе ў час вайсковага агляду пад Мюленбергам кароль Аўгуст II некаторыя свае падразьдзяленьні апрануў у ўніформу янычараў. Татарскія палкі таксама атрымалі мундзіры ўсходняга стылю, потым іх стылізаваныя галаўныя ўборы перайшлі ў форму уланаў царскай арміі.

* * *

Апынуўшыся ў чужым, а часта й варожым асяродку, татары захавалі сваю рэлігійную адасобленасьць. Найбольш важную ролю тады адыграла абшчына — джэмат. Яе цэнтрам была мячэць. На рэгулярных сходах, якія ўзначальвалі харунжыя ці імамы, абмяркоўваліся справы абшчыны, а іншы раз і пытаньні, якія датычыліся ўсяго татарскага насельніцтва на гэтых землях. З другой паловы XVIII стагоддзя імамы сталі прымаць у татараў прысягу на вернасьць Рэчы Паспалітай. Становішча ў імама было аднолькавым з іншымі татарамі-шляхцічамі. Яны абавязаны былі несьці вайсковую службу. Вайсковыя сьвятары — мусульмане, аплачаныя дзяржавай, зьявіліся ў татарскіх палках у эпоху Сасаў. Імамы карысталіся сярод мусульман усеагульнай павагай і даверам.

* * *

У час праўленьня Станіслава Аўгуста (1764-1794) у сувязі з фінансавымі рэформамі, маёмасьць татараў аказалася пад пагрозаю. Прыдворны скарбнік Антоній Тызэнгаўз пачаў ліквідацыю татарскіх маёнткаў. Татарам, якія служылі ў войску Рэчы Паспалітай, іх жонкі паведамлялі: «адны вёскі забіраюць, з хат выганяюць, на іншых кантрыбуцыю накладаюць». Калі ў Беларусі й Летуве зьявілася войска канфэдэратаў, татары сустрэлі іх як ратаўнікоў. Шмат з іх далучыліся да паўстаньня, сярод іх быў палкоўнік Якуб Азулевіч. Да сярэдзіны траўня гарадзенская шляхта ўзьнялася на паўстаньне. Месцам збору канфэдэратаў прызначылі Сакулку. Гарадок гэты ахоўваўся палком Азулевіча. 4 лістапада 1794 года разам з іншымі татарскія атрады абаранялі Варшаву. Невядомы паўстанец-татарын запісаў у сваім малітоўніку, што там загінула шмат мусульман. Абаронцаў Варшавы, якія загінулі ў бітве з арміяй Суворава, пахавалі ўсіх разам, ня робячы розьніцы ў веравызнаньні, паблізу з касьцёлам над Камянкоўскім возерам.

У складзе Расейскай імпэрыі

Пасьля падзелу Рэчы Паспалітай большасьць татараў апынулася ў межах Расейскай імпэрыі. Царскі ўрад, жадаючы мець ў мусульманах ня ворагаў, а саюзьнікаў, пацьвердзіў ім усе ранейшыя прывілеі. Ужо ў 1794 годзе Екацярына загадала гэнэрал-губэрнатару Мікалаю Рэпніну паклапаціцца аб схіленьні гэтай этнічнай групы на карысьць Расеі. Рэпнін, прыняўшы прысягу на вернасьць ад прадстаўнікоў татарскіх абшчын, запэўніў іх у царскай міласьці. Пацьверджаньне ўсіх сваіх правілаў і прывілей татары атрымалі і ад Паўла І, і ад Аляксандра І.

Быў створаны татарскі полк. Ён атрымаў мундзіры нябесна-блакітнага колеру з чырвоным, з жоўта-белымі ўпрыгожваньнямі для радавых, залатымі і срэбранымі — для афіцэраў. Полк гэты браў удзел у вайне з Фрэнцыяй, вызначыўся ў баях пад Цурыхам і Кірхдорфам.

Як і ў часы польскіх каралёў, найлепшыя пэрспэктывы адкрываліся для татараў у войску. Ужо ў пачатку XIX стагоддзя зьявіўся першы расейскі гэнэрал татарскага паходжаньня Юсуф Улан. На працягу XIX стагоддзя ў войску служылі прынамсі некалькі дзесяткаў гэнэралаў і палкоўнікаў, якія паходзілі ад мясцовых татараў. Афіцэраў ніжэйшага рангу можна налічыць некалькі соцен. Улічваючы, што мясцовыя мусульмане складалі надта нешматколькасную этнічную групу, колькасьць гэтая ўражвае. Перад першай сусьветнай вайной у Расейскай імпэрыі было каля 20 гэнэралаў з мясцовых татараў.

У Расейскай імпэрыі існавала тры колы муфціяў, якія займаліся праватнымі пытаньнямі, якія датычыліся мусульман. Муфціі прызначаліся асабіста царом па рэкамэндацыі міністра ўнутраных спраў.

У 1905 годзе адбыўся Першы ўсеагульны мусульманскі зьезд у Ніжнім Ноўгарадзе, на якім быў створаны Ўсерасейскі Мусульманскі Саюз, які паставіў мэтай барацьбу за палітычныя і культурныя правы для мусульманскіх народаў, якія насялялі дзяржаву.

У 1906 годзе на Другім зьезьдзе, тэрыторыі, населеныя мусульманамі, падзялілі на 16 раёнаў. Беларускія мусульмане былі ўключаны ў «літоўскі раён» з цэнтрам у Менску.

У 1907 годзе ў Пецярбурзе быў заснаваны Гурток Акадэмікаў мусульман польскіх з мэтай адраджэньня культуры і звычаяў мусульман на землях ранейшай Рэчы Паспалітай. Адным з стваральнікаў яго быў Ляон Найман Мірза Крычынскі, дасьледчык гісторыі татараў. У год рэвалюцыі выйшла ў Петраградзе выдадзеная ім кніга «Бібліяграфічны матэрыял да гісторыі татараў Польшчы, Летувы, Беларусі і Украіны».

Каларытнай асобай быў таксама Якуб Мурза Бугацкі. У маладосьці ён служыў у польскім і расейскім войску, пасьля падзеньня Рэчы Паспалітай эміграваў у Турцыю, ажыцьцявіў паломніцтва у сьвятыя месцы іслама. Вярнуўшыся на Палесьсе, заняўся грамадзкай і гістарычнай дзейнасьцю. Памёр ва ўзросьце 90 гадоў. Яго сын — Сялім Бугацкі — пераклаў Каран на польскую мову, пераклад дапоўніў і ўдасканаліў сын Сяліма — Ян Тарак Бугацкі, і ў 1858 годзе Каран быў выдадзены ў Варшаве.

Пасьля рэвалюцыі

Пасьля рэвалюцыі татары прымалі ўдзел у барацьбе за незалежнасьць Польшчы. У лютым 1920 года быў створаны татарскі полк уланаў імя Мустафы Ахматавіча, у яго ўвайшлі таксама афіцэры-каўказцы. У бітвах пад Кіевам амаль увесь полк загінуў.

Стварэньне незалежнай Рэчы Паспалітай абарвала і без таго слабую сувязь з крымскім муфціятам. У 1923 годзе варшаўскія мусульмане заснавалі Мусульманскі Саюз Сталічнага горада Варшавы. У 1925 годзе ў Вільні на Ўсепольскім зьезьдзе мусульман была абвешчана незалежнасьць ад крымскага муфція і прынята аўтакэфалія мусульманскага веравызнаньня на тэрыторыі Рэчы Паспалітай. Першым муфціям польскіх мусульман стаў Якуб Шынкевіч, доктар арыенталістыкі, які за 14 гадоў шмат чаго зрабіў для адраджэньня татарскай культуры. Муфціят знаходзіўся ў Вільні, яму падпарадкоўвалася 19 абшчын.

У 1926 годзе адбыўся зьезд мусульманскай інтэлігэнцыі ў Вільні, на якім быў створаны культурнаасьветніцкі Саюз польскіх татараў. У 1929 годзе ў Вільні ствараецца Татарскі Музэй. У ім былі сабраны рукапісныя Караны і кітабы, дакумэнты, фотаздымкі войска татарскага, манеты, старыя друкаваныя кнігі пра татараў, малюнкі і фотаздымкі мячэцяў. У 1938 годзе выйшла ў сьвет кніга Станіслава Крычыньскага «Літоўскія татары, спроба гісторыка-этнаграфічнай манаграфіі». Зьяўленьне яе мела вялізнае значэньне для далейшых дасьледваньняў гісторыі і этнаграфіі мясцовых татараў. Найбольш каштоўная частка кнігі — разьдзелы, якія прысьвечаныя татарскім звычаям, абрадам, мэдыцыне, магіі і матэрыяльнай культуры.

Пасьля першай сусьветнай вайны і рэвалюцыі татары апынуліся ў межах трох дзяржаў — Польшчы, Летувы і Савецкай Беларусі. Палітычныя канфлікты паміж краінамі зрабілі немагчымым для гэтай этнічнай групы падтрыманьне сямейных і культурных адносін. З больш чым 9000 татараў на тэрыторыі Савецкай Беларусі з іх жыло ў 20/30 гады 3777 чалавек.

Абрады і традыцыі

Нягледзячы на тое, што татары на польска-беларускіх землях на працягу ўсёй сваёй гісторыі жылі раздробленà, яны не былі ізаляваны адзін ад аднаго. Іх родныя дыялекты на працягу XVI стагоддзя былі здабыты, і асноўнай моваю ў зносінах стала беларуская. Але, паўтаруся, ад асіміляцыі іх захаваў Іслам. Рэлігія ў іх усьведамленьні атаясамлялася з нацыянальнасьцю. Значнае аддаленьне ад мусульманскага Ўсходу і няведаньне арабскай мовы прывялі да таго, што вельмі часта яны ведалі толькі асноўныя запаведзі сваёй веры. Звычайна абмяжоўваліся абавязковай пятнічнай малітваю. У татарскіх мячэцях у тутэйшых краях звычайна не было мінарэтаў, таму муэдзін абыходзіў вуліцы, на якіх жылі татары.

Мусульманскія сьвятыні звычайна будаваліся ў ціхіх, маляўнічых месцах і былі акружаны могілкамі — мізарам. Самы вядомы з іх знаходзіўся ў мячэці ў Лоўчыцах. Звалі яго некалі «літоўскай Мекай». На гэтых могілках пахаваны мусульманскі сьвяты, Эўлія Кантусій. На магілу яго зьдзяйсьнялі паломніцтва з усяе Рэчы Паспалітай. Па паданьню, гэта вылечвала нават цяжкахворых.

З цягам часу, калі патухлі рэлігійныя пачуцьці і людзі памяркоўней сталі ставіцца да інвалідаў, шырока распаўсюджаны выпадкі, калі шляхцічы-татары наладжвалі для сваёй каталіцкай ці праваслаўнай чэлядзі хрысьціянскія сьвяты. Вядомым чалавекам у Віленскім краі быў Мустафа Якубоўскі: зьяўляючыся глыбока веруючым мусульманінам, ён вучыў катэхізысу сваіх хрысьціянскіх слуг.

Абрад абразаньня ў беларускіх татараў амаль паўсюдна зьнік, але захаваўся абрад нарачэньня наваробжаных (сазан). Заручыны адбываюцца ў хаце бацькоў нявесты ў прысутнасьці імама, двух сьведкаў і запрошаных гасьцей. Перад самым вясельлем жаніх запрашае ў сваю хату імама і сваякоў-мужчын. Пасьля сумеснай малітвы яны накіроўваюцца ў дом нарачонай.

За 600 гадоў, якія татары жывуць на гэтых землях, іх пахавальныя абрады набылі некаторыя рысы, падобныя да хрысьціянскіх. Да паміраючага, па патрэбе сваякоў, прыходзіць імам ці мулла. Абмываньне зьдзяйсьняецца пры чытаньні малітваў. Пасьля абмываньня нос і вушы нябожчыка закрываюцца ватаю, а цела загортваецца ў белае палатно — саван. Побач кладуць далавары — скруткі з малітоўнымі тэкстамі. Затым цела накрываецца сукном, звычайна зялёнага колеру. Усю ноч пры сьвячах чытаюць малітвы. Нябожчыка кладуць у магілу галавою на Захад, каб у Дзень Страшнага Суда ён мог, устаўшы з труны, адразу павярнуцца ў бок Меккі. Імам палівае магілу вадой і просіць тых, хто прыйшоў, адыйсьці на сорак крокаў. Ён моліцца ў адзіноце і дае наказ нябожчыку. Пасьля таго, як сваякі засыпалі магілу зямлёй, зьверху яна закладваецца каменьнямі, колькасьць якіх павінна быць няцотнай. У ізгалоўі і ля ног ставяцца вялікія камяні. Пахаваньне заканчваецца раздачай садагі сям'ёй нябожчыка.

Годны ўпамінаньня звычай пабрацімства, які ўжо цяпер не сустракаецца. Ён стварае паміж двума незьвязанымі сваяцкімі адносінамі людзьмі братэрскія сувязі. Заключалі яго, абмываючы шаблі вадой. Звычай гэты існаваў і ў Крымскім ханстве, і ў Ардзе. Пабратацца маглі мужчыны незалежна ад веравызнаньня ці нацыянальнасьці, часта менавіта з народаў, якія ваявалі. Сустрэўшыся ў час баю, яны разыходзіліся, дапамагалі адзін другому, выратоўвалі з палону.

Шмат палякаў пазьбеглі ў XVII стагоддзі няволі й сьмерці дзякуючы сваім набрацімам-татарам і наадварот.

Зьнік яшчэ адзін цікавы звычай, калі ў мячэцях вешалі баявыя палкавыя сьцягі. У мячэці ў Судзянке захаваўся сьцяг палка Перадавой Варты Княства Літоўскага палкоўніка Якуба Азулевіча. Было яно зялёнага колеру з надпісамі на двух мовах — арабскай і польскай. Сьцяг гэты «загінуў» у першую сусьветную вайну разам з мячэцьцю.

Важнае месца у татарскім фальклёры займалі магічныя вераваньні. Фантазія народа засяліла сьвет разнастайнымі духамі — злымі і добрымі, якія жывуць на пустэчах, могілках, пустуючых будынках цэркваў, у багнах і лясах. Могуць прымаць рысы чалавека, зьвера ці пачвары.

(Заканчэньне на 8-й стар.).

НА ЗДЫМКУ: група беларускіх сялян. Мяркуецца, што многія з іх мелі продкаў татарскага ці татара-славянскага корню.

* Пачатак у №№ 1, 2.

24, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

9.05, 21.35. Пад купалам сусвету. **9.15, 21.55.** Пяць хвілін на жарты. **9.20, 15.10.** Дак. фільм. **10.20.** «Дзякуй за нялётнае надвор'е». Фільм-канцэрт. **11.15.** Фільм — дзецям. «Фальшывы прынц». **12.35.** «Песню бярыце з сабою». Тэлефестываль беларускай песні. Частка 1-я. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Восень». Маст. фільм. **15.40.** Каралеўскае паляванне. **16.40.** Тэлебачанне — школе. Мая Радзіма — Беларусь. **17.00.** «Чароўная папера». Навагодняя казка. **17.40.** Мультфільмы. **18.10.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.25.** Рынак і эканоміка». (Гр.). **19.05.** Веснік гарсавета. (Гр.). **19.25.** Віктарына праграмы «Вячэрні канал». (Гр.). **19.35.** Што на свеце пачуваецца... **20.30.** Кантакт, адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** Надвор'е. **22.00.** Спартыўны тэлекур'ер. **22.20.** Тэлевізійны арт-клуб.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 00.00. Новости. **5.20.** Утренняя разминка. **5.30.** Утро. **7.45, 8.20, 15.20.** Мультфильм. **8.35, 18.10.** Премьера телесериала «Мелочи жизни». **9.35.** Тема. **10.20, 16.10.** Звездный час. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20, 17.25.** Гол. **14.25.** Предприниматель. **15.35.** Ассоциация детского телевидения. **16.50.** Технодром. **17.55.** Документы и судьбы. **18.40.** Миниатюра. **18.55.** Мужчина и женщина. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** «Роман о девочках». Премьера фильма-спектакля. **23.30.** Бумеранг. **00.20.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Вести. **6.20.** Требуются... Требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00, 9.45, 16.15.** Новая линия. **7.20.** Время деловых людей. **7.50.** Мульти-пульти. **8.00.** Всемирные новости с Эй-би-си. **8.30.** Документальный экран. **9.30.** Страницы блокадной книги. **10.15.** Кинотеатр актера. В. Лановой «Иду на грозу». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Сам себе режиссер. **13.55.** Телегазета. **14.00.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **15.00.** Бизнес в России. **15.30.** Там-там-новости. **15.45.** Устами младенца. **16.50.** Спасение 911. **17.45.** Русская виза. **18.15.** Абракадабра. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Подробности. **19.35.** Детектив по понедельникам. «Проблема на море». **20.35.** В мире авто- и мотоспорта. **21.10.** Экспоцентр представляет. **21.20.** Момент истины. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** «Памяти непокорного барда». В. Высоцкий. **23.25.** «Творчество счастливых снов». Передача 2-я. **23.55.** Экзотика.

ПОЛЬША-I

15.20. Мир тридцатых годов. **15.45.** Необычные места. **15.55.** Огнем и мечом. **16.10.** Тайная история СССР. **16.25.** Чрезвычайный пересмотр. **16.50.** Какая школа. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.**Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Лаборатория. **18.40.** Право и бесправие. **19.05.** Комедийный сериал пр-ва США. **19.30.** Театральный журнал. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Прямо из Бельведера. **21.20.** Телетеатр. М. Горький. «Дети солнца». **22.45.** Миниатюры. **22.50.** Поет Кристина Ткач. **23.20.** Репортаж. **23.40.** Лексикон польской развлекательной музыки. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.35.** «Жизнь на продажу». Сериал пр-ва Италии.

ПОЛЬША-II

15.00. Публицистическая программа. **15.50.** Артисты. **16.20.** Приветствие. **16.35.** Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** У порога карьеры. **17.40.** Обзор кинохроник. **18.15.** Польская кинохроника. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США. **21.20.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Репортеры двойки представляют. **23.00.** «Тетушка Суэ». Сериал пр-ва США. **00.30.** «Секс, кровь, смерть». Документальный фильм. **01.00.** Панорама. **01.10.** Ночь и стресс. **01.30.** Концерт. **02.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США.

25, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.20, 21.50.** Надвор'е. **8.30, 21.45.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** «Праметэй». Фільм-балет. **9.00.** Тэлебачанне — школе. Мая Радзіма — Беларусь. **9.20.** Тэлевізійны клуб «Гаў-гаў». **9.35.** «Дарога дадому». Фільм-канцэрт. **9.55.** «Мой сябар — здраднік». Маст. фільм. **11.50.** Не абы-што. **12.15.** «Песню бярыце з сабою». Тэлефестываль беларускай песні. Частка 2-я. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40, 18.00.** Дзелавая хроніка. **13.50.** У. Высоцкі. **14.50.** «Пра тых, хто помніць». Тэлефільм. **15.25.** Тэлебіржа. **15.35.** «Нов і К»-топ-10. **16.35.** Прэм'еры кіно. (Гр.). **17.20.** Беларуская літаратура. **18.10.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Эканамічная хваля. Аб падрыхтоўцы да веснавых палявых работ. Прамая лінія. **19.50.** Студыя «Тэлесябрына». **19.55.** Роднае слова. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял; 13-я серыя; Тэлевізійны дом кіно; «Зоркі 2000».

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 00.00. Новости. **5.20.** Утренняя разминка. **5.30.** Утро. **7.45, 8.40.** Мультфильм. **8.20.** Посмотри, послушай... **8.50.** Человек и закон. **9.20.** Время. Я тебя миную... **10.10, 16.10.** Рок-урок. **10.50, 00.20.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Дом на дюнах». Худ. фильм. **12.25.** «Цветы запоздалые». Худ. фильм. **14.25.** Деловой вестник. **14.40.** Конверсия и рынок. **15.10.** Дело. **15.20.** «Моя семья и другие животные». Телефильм. 4-я серия. **15.50.** Волшебный мир, или Синема. **16.50.** Азбука собственника. **17.25.** О духовном возрождении Дагестана. **17.50.** «Диво». Международный конкурс молодых дизайнеров. **18.05.** Документы и судьбы. **18.15.** Хоккей. Чемпионат МХЛ. ЦСКА — «Лада». 2-й 3-й периоды. В перерыве — Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Тема. **21.30.** Репортаж ни о чем. **21.45.** К 70-летию «Мосфильма «Осенний марафон». **23.30.** Клуб Кубертена.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Вести. **6.20.** Требуются... Требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00, 16.50.** Новая линия. **7.20.** Время деловых людей. **7.50.** Мульти-пульти. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.30.** Клуб «Желтая подводная лодка». **10.15.** Страницы блокадной книги. «Порох». Худ. фильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Страницы блокадной книги. «Секретный заказ». Док. фильм. **13.55.** Телегазета. **14.00.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **15.00.** Страницы блокадной книги. Поэзия М. Дудина. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **17.00.** Аз есмь. **17.30.** Господа-товарищи. **17.45.** Проще простого. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Подробности. **19.40.** Домашний экран. Премьера худ. телефильма «Санта-Барбара». 271-я серия. **20.30.** Антреприза. **21.20.** Тихий дом. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Ваше право. **23.10.** Концерт джазовой музыки. **23.40.** Музыкальный экзамен.

ПОЛЬША-I

13.10. Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для детей. «Тик-так». **14.30.** Откуда мы произошли. **14.35.** Звездные путешествия. **14.55.** Клиника больных машин. **15.10.** Конструктор. **15.20.** В кругу науки. **15.45.** Молекулярная археология. **16.00.** Книга чудес техники. **16.15.** Со знанием по жизни. **16.30.** Телеконкурс. **16.45.** Реконструкция предка. **16.55.** Программа дня. **17.05.** Программа для детей. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Энциклопедия второй мировой войны. **18.45.** В кино и на кассете. **19.05.** «Марфи Браун». Сериал пр-ва США. **19.30.** Рядом с нами. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Сейморграф. **21.25.** «Последний мотыль». Фильм пр-ва Чехии. **23.20.** Публицистическая программа. **23.40.** Что нового? **00.00.** Вечерние новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** Необычные биографии. **01.10.** Шабат. **01.50.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

17.00. Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** Тележурнал. **17.45.** Отчизна. **18.00.** Тележурнал. **18.10.** Католическая программа. **18.35.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. Телетурнир. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Тележурнал. **22.00.** Панорама. **22.25.** Герои Марьяна Брандыса. **22.35.** Спорт. **22.45.** Экологическая программа. **23.15.** «Русские идут». Комедия пр-ва Германии. **01.25.** Панорама. **01.30.** Герои Марьяна Брандыса. **01.40.** «Враг врага». Сериал пр-ва Швеции.

26, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.20, 21.50.** Надвор'е. **8.30, 21.45.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** «Дзень удаў». Фільм-канцэрт. **9.00.** Беларуская літаратура. **9.40.** «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 13-я серыя. **10.25.** Часцінка жыцця. **10.45.** Аэробіка. **11.20.** Мультфільм. **12.25.** «Тэма для аргана». Кінанарыс. **12.35.** «Скупы двойчы плоціць». Навукова-папулярны фільм. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** Кінанастальгія. «Простая гісторыя». **15.10.** Як нараджаецца музыка. **15.55.** Відзьма-нявідзьма. **16.55.** «Дзівосныя азёры». Тэлефільм. **17.10.** «Дзённік Прынёмання». (Гр.). **17.20.** «Гарадніца». Літаратурна-мастацкая праграма (Гр.). **18.10.** «Радар». Пра бяспеку руху. (Гр.). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** «Пішу зорак». Тэлегульня. **20.00.** ТА «Рэха». **20.20.** «Слова». Выступленне старшыні Саюза мастакоў Беларусі Генадзя Бураўкіна. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 14-я серыя; Песня, народжаная дружбай». Музычная праграма.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 00.00. Новости. **5.20.** Утренняя разминка. **5.30.** Утро. **7.45, 15.50.** Мультфильм. **8.20.** «Сорока». Детская информационная программа. **8.40.** Премьера худ. фильма «Просто Мария». **9.30.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **10.20, 16.00, 00.20.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Жаворонки». Худ. фильм. **12.35.** «Листая страницы». Цирковая программа. **13.30.** Концерт. **14.25.** Предприниматель. **15.20.** «Моя семья и другие животные». Телефильм 5-я серия. **16.30.** Клуб-700. **17.25.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **17.50.** Документы и судьбы. **18.05.** «Просто Мария». **18.55.** «Светлана — дочь Иосифа». Часть 1-я. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Впервые на телеэкране «Останкино» худ. фильм «22 июня, ровно в 4 часа...» **22.30.** Из первых рук. **22.45.** Творческий вечер Александра Буйнова. **23.40.** Весь этот джаз... **00.30.** MTV.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Вести. **6.20.** Требуются.. Требуются.. **6.30.** Формула-730. **7.00, 10.30, 16.15.** Новая линия. **7.20.** Время деловых людей. **7.50.** Мульти-пульти. **8.00.** Всемирные новости с Эй-би-си. **8.30.** Доброе утро, Европа. **9.00.** Момент истины. **10.0.** Аз есмь. **11.00.** Домашний экран. Худ. телефильм «Санта-Барбара». 271-я серия. **11.50.** «К-2» представляет: «Ню». **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Ретро-шлягер. **13.55.** Телегазета. **14.00.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **15.00.** Соседи по планете. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **17.00.** «Глобус». Международная программа. **17.30.** «Военное ретро». Концерт, посвященный освобождению Ленинграда от фашистской блокады. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Подробности. **19.40.** «Санта-Барбара». 271-я серия. **20.35.** L-клуб. **21.25.** Врасплох, или Газетные истории. **21.55.** Страницы блокадной книги. О. Берггольц. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Экран криминальных сообщений. **23.05.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **23.55.** Виниловые джунгли.

ПОЛЬША-I

16.05. Документальный фильм. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **17.50.**Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Здоровье. **18.40.** Репортаж. **19.05.** «Сумасшедшие записки». Сериал пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** Спортивная студия. **23.05.** «Дочь Брежнева». Документальный фильм. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.**Музыкальная программа. **00.30.** «Серебряный интерес». Комедия пр-ва США. **02.20.** Ночное чувство без бутылки.

ПОЛЬША-II

14.00. Панорама. **14.05.** «Баллада о спокойном человеке. Фильм пр-ва Польши. **15.10.** Спортивная студия. **16.00.** Фестиваль открытого театра. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Каспер и его друзья». Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Тележурнал. **17.25.** Летний журнал. **17.50.** Розыгрыш лото. **18.05.** От первого до первого. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Художественный фильм. **21.30.** Киносеанс. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.05.** «В эфире». Сериал пр-ва США. **23.35.** Игра в кино. Телетурнир. **00.00.** Киносеанс. **00.30.** Концерт.

27, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Складчына. **8.30, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.40, 21.50.** Надвор'е. **8.60, 21.45.** Пяць хвілін на жарты. **8.55.** «Сярэбраная паляна». Фільм-канцэрт. **9.25.** «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 14-я серыя. **10.10.** ТА «Рэха». **10.30.** «Разведзеныя масты». Дак. фільм. **11.25.** «Песня, народжаная дружбай». Музычная праграма. **13.10.** Да 50-годдзя вызвалення Беларусі. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Загадкавы наследнік». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. **15.55.** Тэлебіржа. **16.05.** Гісторыя Беларусі. **16.45.** Калядныя ўзоры. **17.15.** Гаспадар. **17.50.** Складчына. **18.10.** Абласныя навіны (Гр.). **18.25.** «Надзея». Пра чалавечнасць, спачуванне і міласэрнасць». (Гр.). **19.00.** Зачытайце маё пісьмо... **19.05.** Міжнародны год' сям'і ў Гродне. (Гр.). **19.35.** Дзедка за рэпку. **20.05.** Пазіцыя ўрада. **20.20.** Студыя «Тэлесябрына». **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 15-я серыя; «Фаварыт-шоу». Забаўляльная праграма.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 00.00. Новости. **5.20.** Утренняя разминка. **5.30.** Утро. **7.45.** Мультфильм. **8.20.** Премьера худ. фильма «Просто Мария». **9.10, 16.10.** ... До 16 и старше. **9.50.** Футбол. На пути к Уэмбли. **10.50, 00.20.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Опасный возраст». Худ. фильм. **12.45.** Песни войны с участием Л. Гурченко. **13.20.** Время «Ч». **14.25.** Предприниматель. **15.15.** «Моя семья и другие животные». Телефильм. 6-я серия. **15.45.** Нам дороги эти позабыть нельзя... **16.50.** Технодром. **17.25.** Лабиринт. **17.55.** «Просто Мария». **18.45.** Премьера док. фильма «Битва за Ленинград». **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Лотто «Миллион». **21.15.** Премьера худ фильма «Твин Пикс». 25-я серия. **22.10.** «Салют Победы». Всероссийский фестиваль народного творчества. **00.30.** Футбол. На пути к Уэмбли.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Вести. **6.20.** Требуются... Требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Новая линия. **7.20.** Время деловых людей. **7.50.** Поехали. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.30.** Рек-тайм. **9.00.** Мульти-пульти. **9.10, 11.35, 15.00, 16.15.** Страницы блокадной книги. **10.00.** Траурная церемония, посвященная 50-летию освобождения Ленинграда от фашистской блокады. **12.05.** Хроника национальной политики. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Если вам за... **13.55.** Телегазета. **14.00.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **17.00.** Премьера док. фильма «Женщины мира». 7-я серия. **17.25.** Не быть динозавром... **17.40.** Будни. **18.25.** Я — лидер. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Подробности. **19.40.** Домашний экран. Премьера худ. телефильма «Санта-Барбара». 273-я серия. **20.20.** Манера. **21.05.** Никто не забыт. **21.10.** Отечество мое. **22.05.** Экран криминальных сообщений. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Петербугские истории. **23.25.** Военной музыки оркестр.

ПОЛЬША-I

13.10 Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для молодежи. **14.30.** Образовательное телевидение. **14.35.** Возвращенная земля. **15.05.** Мы живем в Польше. **15.25.** Животные мира. **15.55.** Через моря и льды. **16.20.** Как быть молодым и красивым, умным. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Телетурнир. **18.45.** Репортаж. **19.05.** Художественный фильм. **19.30.** Католическая программа. **20.00.** Музыкальная программа. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Правительственный журнал. **21.20.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **22.15.** Только в первой программе. **22.55.** Спортивная студия. **23.25.** Пегас. **00.00.** Хозяйственные новости. **00.20.** Горячая линия. **00.30.** Музыкальная программа. **00.35.** «Огненная кровь». Документальный сериал. **01.20.** Это люблю. **02.20.** Возвращение бардов.

ПОЛЬША-II

13.00. Свидетели XX века. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Любовь из компьютера». Фильм пр-ва Дании. **15.15.** Золотые шестидесятые годы. **16.30.** Приветствие. **16.35.** Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.35.** Мультихобби. **17.55.** В тени кремля **18.00.** Документальная программа. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **20.35.** «Профессия — любитель». Документальный фильм. **21.00.** Серьезная музыка. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.55.** Документальная программа. **23.10.** Художественный фильм. **01.00.** Панорама. **01.05.** Золотые шестидесятые годы.

28, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.20, 21.50.** Надвор'е. **8.30, 21.45.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** «Музыка працягваецца». Фільм-канцэрт. **9.00.** Гісторыя Беларусі. **9.40.** Пазіцыя ўрада. **9.55.** «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 15-я серыя. **10.40.** Студыя «Тэлесябрына». **11.40.** У згодзе і спрэчках з Мельпаменай. **12.30.** «Пяць зорак». Тэлегульня. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40, 18.10.** Дзелавая хроніка. **13.50.** «На шляху ў Берлін». Маст. фільм. **15.20.** «Пачарпні з роднай крыніцы». Тэлефільм. **16.00.** Для школьнікаў. «Ці любіце вы тэатр?» **16.30.** Якія мы гаспадары. **17.00.** «Папараць-кветка». Шоу-віктарына. **18.20.** «Толькі па пятніцах». Інфармацыйна-публіцыстычная праграма (Гр.). **19.00.** Партрэт у інтэр'еры. **19.45.** Шматгалоссе. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 16-я серыя; «Смерць манекеншчыцы». Маст. фільм з субцітрамі.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 00.00. Новости. **5.20.** Утренняя разминка. **5.30.** Утро. **7.45, 10.00, 15.10.** Мультфильм. **8.20.** Веселые нотки. **8.40, 15.10.** В гостях у сказки. «Мал, да удал». **10.20.** «Мелодии солнечного края». Концерт. **10.50, 00.20.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Там, где не бывали». Фильм-спектакль. **12.40.** «Пел много, как никогда». Вспоминает И. С. Козловский. **13.30.** Домашний театр. **14.25.** Деловая хроника. **14.35.** Бридж. **14.55.** Бизнесс-класс. **16.50.** Азбука собственника. **17.25.** Новости культуры. **17.40.** Человек и закон. **18.15.** Америка, до востребования. **18.45.** Поле чудес. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Премьера худ. фильма «Твин Пикс». 26-я серия. **21.45.** Человек недели. **22.05.** Оба-на. **22.45.** Максима. **23.15.** Музобоз. **00.30.** Программа «Х». **00.45.** Хит-конвейер.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Вести. **6.20.** Требуются... Требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00, 10.30, 16.05.** Новая линия. **7.20.** Время деловых людей. **7.50.** Поехали. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.30.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **9.00.** Мульти-пульти. **9.15.** Обратный адрес. **9.45.** Мастер-класс. **11.00.** Домашний экран. «Санта-Барбара». 272-я и 273-я серии. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Телевизионный театр России. **14.15.** Телегазета. **14.20.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **15.20.** Там-там-новости. **15.35.** Бизнес в России. **16.15.** Дисней по пятницам. «По следам белого медведя». Худ. фильм. 1-я серия. **17.45.** «Покрова святых над Америкой». Док. фильм. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Подробности. **19.40.** «Евразия-ТВ» представляет: «Вояж террора». Худ. фильм. 1-я серия. **21.25.** «К-2» представляет: «Мультпросвет». **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Ночной сеанс. «Мне хочется выть».

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **11.05.** «Утраченные грезы». Фильм пр-ва Франции. **12.50.** Музыкальная программа. **12.45.** Репортаж. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Программа для детей. **14.30.** Английский язык. **14.45.** Люди и политика. **15.00.** Состояние души. **15.15.** Сумасшедшие медицины. **15.25.** Евротуристика. **15.40.** Взгляд на Германию. **15.55.** Тележурнал. **16.15.** Если не Оксфорд, то что? **16.40.** Английский язык. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Тележурнал потребителя. **18.40.** Публицистическая программа. **19.00.** Свидание «втемную». **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Басейн утопленников». Фильм пр-ва США. **23.15.** Польское контролируемое скольжение. **23.35.** Параграф и человек. **00.20.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Парни из банды». Фильм пр-ва США. **02.25.** Ив Монтан на эстрадах мира.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.35.** «Батмэн». Мультсериал. **10.00.** Студия второй программы. **10.10.** Музеи Австрии. **10.40.** Мир женщин. **11.05.** Фильм на немецком языке. **11.35.** Фильм на английском языке. **12.00.** Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.10.** Киносеанс. **12.40.** Развлекательная программа. **13.00.** Документальный фильм. **13.40.** Мы и наш дом. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **14.50.** Музыкальная программа. **16.00.** «Профессия — любитель». Документальный фильм. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Бэтман». Мультсериал. **17.00.** Новости. **17.05.** Программа для молодежи. **17.30.** «Грабина Цосель». Сериал пр-ва Польши. **18.20.** Грусть и мечты. **18.45.** Телетурнир. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спортивная программа. **22.40.** Разлекательная программа. **23.15.** «Остановка Аляска». Сериал пр-ва США. **00.00.** Телетеатр. «Я умер, чтобы жить». Часть 3. **01.30.** Панорама. **01.35.** Рок-концерт. **02.25.** «Однажды в Лиссабоне». Сериал пр-ва Португалии. **03.20.** Развлекательная программа. **04.00.** Спортивная студия.

29, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.20, 21.45.** Пяць хвілін на жарты. **8.25.** Надвор'е. **8.35.** Мультфільм. **8.45.** «Ніхто, акрамя цябе». Тэлесерыял. 16-я серыя. **9.30.** Здароўе. **10.00.** Паказвае Віцебск. **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** «Смерць манекеншчыцы». Маст. фільм. **12.40.** На музычных паралелях. **13.10.** Хрысціянская праграма. **13.40.** Асілак. **14.45.** «Мой маленькі поні». Мультфільм (ЗША). 14-я серыя. **15.15.** Падарункі — дзецям. **16.20.** 625... Лазер-відэа. **17.00.** Працістаянне. **17.35.** Прэм'ера дак. фільма беларускага тэлебачання «Бярэзінскі запаведнік». **18.10.** Першы рэспубліканскі конкурс маладых палітыкаў. **19.35.** «Нов і К» — Топ-10. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.50.** «Рускі раман». Маст. фільм. 2-я серыя. **23.10.** Каскад. **23.25.** Відзьма-нявідзьма. **00.25.** Валейбол. Чэмпіянат Беларусі. Жанчыны. «Амкадор» (Мінск) — «Энка» (Мінск).

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 20.00. Новости. **6.25.** Утренняя разминка. **6.35.** Пресс-экспресс. **6.45.** Субботнее утро делового человека. **7.30.** В мире моторов. **8.00.** «Марафон-15» представляет... **8.30.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **9.55.** Утренняя почта. **10.25.** Смак. **10.40.** Медицина для тебя. **11.10.** От Фигаро до непутевого. **11.45.** «Кинoправда»? Худ. фильм «Кавалер Золотой звезды». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.25.** Премьера худ. фильма для детей «Пеппи Длинный чулок». **14.50.** Вагон 03. **15.30.** Спорт и искусство. **16.20.** Премьера док. фильма «Эрмитаж». Фильм 2-й. **16.50.** В мире животных. **17.30.** Эхо недели. **18.00.** Великолепная семерка. **18.50.** «Коламбия пикчерс» представляет премьеру худ. фильма «Великолепная пара». 1-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** «Коламбия пикчерс» представляет премьеру худ. фильма «Превратности судьбы». 4-я серия. **21.40.** Новый понедельник. **22.55.** Футбол. Международный турнир. Кубок чемпионов «Содружества». Ночной канал «Сю-видение». **23.10.** Пять штрихов к портрету певицы И. Аллегровой. **23.40, 00.30.** Ночной хит. **00.20.** Автоэкспресс. **01.19.** «Дебют». В перерыве — Новости; Погода.

КАНАЛ «РОССИЯ»

8.00. Студия «Рост». **8.30.** Наш сад. **9.00.** «Лад»-галерея. **9.30.** Пилигрим. **10.15.** Как жить будем? **11.00.** Киномарафон «Застава Ильича». 1-я серия. **13.00, 19.00, 22.20.** Вести. **13.20.** Крестьянский вопрос. **13.40.** Изабель. **14.25.** Дом на Пушкинской. **14.55.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. Полуфинал. **15.50.** Золотая шпора. **16.20.** Футбол без границ. **17.15.** Фильм-премьер. **17.30.** В рубрике — семейный портрет. **18.15.** Устами младенца. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Киномарафон. «Четвертая власть». **21.20.** Совершенно секретно. **22.10.** Телезрудит. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Программа «А». **23.55.** Ночной сеанс. «Красная маска смерти».

ПОЛЬША-I

8.00. Информационно-хозяйственный журнал. **8.20.** Агрорынок. **8.45.** Из Польши. **9.05.** В другом плане. **9.25.** Все об огороде. **9.30.** Программа дня. **10.00.** Новости. **10.10.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.35.** Программа для детей. **12.00.** На пути приключений. **12.50.** Люди и события. **13.00.** Новости. **13.10.** Сцены и образы. **13.45.** Чтобы найти душу. **14.15.** Спортивная студия. **15.00.** Мультфильмы Диснея. **16.15.** Зимнее MTV. **16.35.** Телетеатр воспоминаний. «С любовью не играют». **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Музыкальная программа. **19.10.** «День за днем». Сериал пр-ва США. **20.00.** Детский тележурнал. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «Эмма, королева южных морей». Фильм пр-ва Австралии. **23.20.** Новости. **23.30.** Документальный фильм. **00.25.** Спортивная суббота. **00.35.** Публицистическая программа. **01.35.** «В борьбе с гангстерами». Фильм пр-ва США. **03.00.** Развлекательная программа.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Военно-публицистическая программа. **9.00.** Программа для детей. **10.00.** «Такие одинокие». Программа для глухонемых. **10.20.** Урок языка глухонемых. **10.25.** Приветствие. **10.35.** Документальный фильм. **11.10.** Польские фамилии. **11.40.** Развлекательная программа. **12.00.** Встречи с музыкой. **13.00.** Академия польского кино. **14.30.** Документальный фильм. **15.00.** Беспокойство тысячелетия. **15.30.** Спортивная студия. **16.25.** Животные мира. **16.55.** Розыгрыш лото. **17.00.** Панорама. **17.05.** Телетурнир. **17.30.** Татры. **17.55.** Программа на вечер. **18.05.** «Сорокалетний — 20 лет спустя». Сериал пр-ва Польши. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Ян Качмарек. **21.10.** Публицистическая программа. **22.00.** Панорама. **22.25.** Слово на воскресенье. **22.40.** Концерт. **23.10.** «Пока будут течь реки». Сериал пр-ва США. **01.35.** Спортивная студия. **02.35.** Развлекательная программа. **04.00.** Спортивная программа.

30, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 20.35.** Пад купалам сусвету. **8.20, 21.00.** Пяць хвілін на жарты. **8.25.** Слова да чалавека. **8.35.** Урокі здароўя. **9.15.** «Рускі раман». Маст. фільм. 2-я серыя. **10.35.** MTV. **11.05.** Аэробіка. **11.40.** Мы такія розныя. **12.35.** ABC-клуб. **12.50.** Клуб «Гаў-гаў». **13.10.** Роздум пасля выстаўкі. **13.40.** Мы — беларусы. **14.30.** Таямніца. **15.00.** Шоу-TV «Тры апельсіны». **15.30.** «Выхадкі ў старадаўнім стылі». Маст. фільм. **16.45.** «Гінес-шоу (Вялікабрытанія — ЗША). Частка 14-я. **17.15.** КВЗ-1994. **18.35.** Настальгічны дывертысмент. **20.00.** Панарама. **20.40.** Калыханка. **21.10.** Маст. фільм «Раса паноў». (Францыя). **22.45.** Не забудзьце ўключыць тэлевізар. **22.55.** Каралеўскае паляванне. **23.55.** Валейбол. Чэмпіянат Беларусі. Жанчыны. «Амкадор» (Мінск) — ВВВ «Універсітэт» (Гомель).

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 17.30, 00.00. Новости. **6.20.** Утренняя разминка. **6.30.** Телесеренада. **7.00.** Час силы духа. **8.00.** Арт-курьер. **8.30.** С утра пораньше. **9.00.** Полигон. **9.35.** Спортлото. **9.45.** Пока все дома. **10.15.** Утренняя звезда. **11.05.** Марафон-15. **11.45.** Я — женщина. **12.15.** Русский мир. КТВ-1 и канал «Франс интернасьональ» представляют. **13.00.** Премьера мультфильма «Пиф и Геркулес». **13.10.** Премьера док. фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.20.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **15.00.** Клуб путешественников. **15.50.** Живое дерево ремесел. **15.55.** Премьера мультфильмов «Кот Феликс», «Настоящие охотники за привидениями» (США). **16.50.** Панорама. **17.45.** Антология юмора. **18.30.** Телелоция. **18.50, 22.00.** Официальная церемония вручения национальной премии «Овация». **21.00.** Воскресенье. **21.45.** Спортивный уик-энд. **23.00.** Ныне. **00.25.** Футбол. Международный турнир. Кубок чемпионов «Содружества». **00.40.** Играет оркестр М. Финберга (Беларусь).

КАНАЛ «РОССИЯ»

8.00. Доброе утро. **8.30.** Большой хоккей. **9.00.** Студия «Рост». **9.30.** Здоровье. **10.00.** Аты-баты... **10.30.** Кипрас Мажейка. **11.00.** Киномарафон. «Застава Ильича«. 2-я серия. **13.00, 19.00, 22.20.** Вести. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Крестьянский вопрос. **13.50.** Амика веритас. **14.25.** Программа «Ключ». **14.55.** Лучшие игры НБА. **15.55.** Белая ворона. **16.50.** Волшебный мир Диснея. **17.40.** Гран дивертисмент в Японии. **19.25.** Праздник каждый день. **19.40.** Кинотеатр Си-би-эс. «Спокойной ночи, женушка!» **21.30.** У Ксюши. **22.00.** Коробка передач. **22.40.** Автомиг. **22.45.** Звезды говорят. **22.50.** Спортивная карусель. **22.55.** Теннис. Открытый чемпионат Австралии. **23.55.** Центр Стаса Намина (Эс-энси) представляет: клуб «Желтая подводная лодка».

ПОЛЬША-I

8.00. Сельское хозяйство в мире. **8.15.** Сельскохозяйственный журнал. **9.30.** Сельскохозяйственная программа. **9.55.** Программа дня. **10.00.** Программа для детей. **10.40.** Телеутро. **11.10.** «Домик в прерии». Сериал пр-ва США. **12.00.** «Динозавры». Сериал пр-ва США. **13.00.** Телеконцерт пожеланий. **13.30.** Телетеатр для детей. **14.10.** С камерой среди зверей. **14.35.** В старом кино. **16.00.** Концерт. **16.30.** Тележурнал. **17.00.** Шалом. **17.40.** Антенна. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия Колби». Сериал пр-ва США. **19.20.** 7 дней мир. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Малибо Роад 2000». Фильм пр-ва США. **22.15.** Спортивное воскресенье. **23.15.** Одна ситуация. **23.40.** Концерт. **00.25.** «Нюби». Фильм пр-ва Японии. **02.05.** Концерт.

ПОЛЬША-II

8.30. Эхо недели. **9.00.** Мультфильм. **9.25.** Фильм для глухих. **10.15.** Приветствие. **10.10.** Слово на воскресенье. **10.15.** Приветствие. **10.30.** Местная программа. **11.30.** Развлекательная программа. **12.00.** Час с Ганной Берберой. **13.00.** «Гибель Римской империи». Фильм пр-ва США. **14.30.** Развлекательная программа. **15.00.** Документальный фильм. **16.30.** «Вов». Сериал пр-ва США. **17.00.** Панорама. **17.10.** Приветствие. **17.20.** Программа о животных. **17.35.** «Дети, заботы и мы». Сериал пр-ва США. **18.20.** События недели. **18.50.** Музыкальный журнал. **19.30.** Телетурнир. **19.55.** Познакомимся с Кисловским. **20.30.** Станцуем танец фламинго. **21.00.** Мультфильм. **21.10.** Час откровения. **22.00.** Панорама. **22.25.** Показ моды. **23.20.** «Отцы и сыновья». Сериал пр-ва Германии. **00.25.** Концерт. **01.00.** Панорама. **01.05.** Спортивная студия.

АПОШНЯЯ СТАРОНКА

Беларускія татары

(Пачатак на 6-й стар.).

Выходзяць яны з сваіх укрыцьцяў пасьля таго, як заканчваецца апошняя вячэрняя малітва. Тады ўпамінаць адно толькі іх імя становіцца небясьпечным. Самыя лютыя сярод іх — д ´яблы. Адрозьніваюцца яны ня толькі выглядам, але і імёнамі: Ібліс, Джын Фірэй, або Шайтан. Часьцей усяго яны прымаюць чалавечае аблічча.

Анёлы ж ня толькі ахоўваюць людзей ад ліха, але й могуць выканаць іх просьбу.

Вялікую ролю ў захаваньні культуры і рэлігіі татараў адыгралі рукапісныя кнігі. Напісаны яны на беларускай мове ў арабскай транскрыпцыі. Страціўшы сваю родную мову, татары сталі выкарыстоўваць беларускую, у тым ліку і ў пісьменнасьці. На гэтыя землі яны прынесьлі з сабой арабскі алфавіт, у які ўвялі 6 дадатковых знакаў для лепшай перадачы гукаў сваёй новай мовы. Гэтым пісьмом яны перапісвалі рэлігійныя кнігі, пісалі лісты, складалі запаветы й дамовы, надпісы на надмагільных каменях. Лічыцца, што ў XVI стагоддзі зьявіліся першыя тэксты на беларускай мове, запісаныя арабскімі літарамі.

У кожнай арабскай сям 'і знаходзіліся малітоўнікі, у іх былі запісаны асноўныя малітвы на арабскай ці турэцкай мове і тлумачэньне абрадаў на беларускай.

Кітабы і малітоўнікі вельмі шанавалі, цанілі іх нароўні з золатам і срэбрам. У завяшчаньнях яны называліся побач з самымі каштоўнымі прадметамі ўладальніка.

Мы ўжо ведаем, што воіны-татары былі каштоўным набыткам для войска, як польскага, так і расейскага. Але і ў мірных сваіх занятках яны былі ўмелымі майстрамі. Займаліся вырабам скур, саф 'яну. Рабілі яны прыгожыя дываны ў усходнім стылі, якія ахвотна набываліся шляхтай і магнатамі. Вядома, што іх купляў сам кароль Ян III Сабескі. Цудоўнымі майстрамі былі таксама краўцы. Прыдворным краўцом Стэфана Баторыя быў татарын Мустафа. Татарскія купцы часта езьдзілі на Ўсход, прывозілі адтуль цудоўную конскую вупраж, зброю, раскошнае адзеньне. Яны прыўнесьлі ў Рэч Паспалітую любоў да ўсходніх рэчаў, і няцяжка заўважыць нават у польскім нацыянальным строі рысы, якія ўласьцівыя Усходу.

У нашы дні

Як ня дзіўна, але адным з найменш вывучаных пэрыядаў у жыцьці татараў на гэтых землях зьяўляецца так званы савецкі. Вядома толькі, што ў 70-я гады на Беларусі пражывала 10 031 татараў, у тым ліку й тых, што прыехалі з іншых месцаў Савецкага Саюзу. У Менску — 2182 чалавекі, Менскай вобласьці — 1906, Гарадзенскай — 2086, Віцебскай — 1544, Берасьцейскай — 841 чалавек. Нядаўна, калі на сьвята Курбан-Байрам у мячэць, адзіную, што дзейнічае цяпер на тэрыторыі рэспублікі ў Іуі, зьяджалася шмат татараў, было прынята рашэньне стварыць сваё таварыства. У гэтым адчувалася пасьпелая неабходнасьць — забываліся звычаі, забывалася культура народу, раз 'яднанасьць вяла да страты каранёў. І, нягледзячы на тое, што гэта было складана, удалося стварыць таварыства «Кітаб» у Горадні і «Аль-Кітаб» у Менску. Мэтай сваёй яны ставяць выдавецкую й асьветніцкую дзейнасьць, наладжваньне кантактаў з татарамі іншых раёнаў, з мусульманамі сьвету.

Гісторыя беларускіх татараў — ня толькі «дела давно минувших дней, преданья старины глубокой», гэта жывыя людзі, якія здолелі на працягу стагоддзяў свайго жыцьця на гэтай зямлі стаць у поўным сэнсе гэтага слова землякамі беларусаў, палякаў, падзяліўшы з імі ўсе выпрабаваньні, якія выпалі на долю краіны, і захаваць свой непаўторны твар, любоў да сваіх вытокаў — застацца татарамі.

У Гарадзенскі тэатр вяртаецца беларуская мова



Гарадзенскі вабласны драматычны тэатр болей не называецца — рускім. І гэта ня проста зьмена шыльды. На думку намесьніка дырэктара тэатра П. Магазіньніка адраджаць загнаную ў кут за гады бальшавізма беларускую культуру павінны найперш самі прадстаўнікі гэтай самай культуры.

У мінулым годзе для артыстаў былі створаны курсы па вывучэньню беларускай мовы. А ўжо з гэтага года большым палова спэктакляў будзе пастаўлена па-беларуску. 16 студзеня адбыўся першы такі спэктакль. На сцэне ставілі «Нору» вядомага нарвэжскага драматурга Гэнрыка Ібсэна. Мова спэктакля была настолькі натуральнай, што абсалютна не даводзілася думаць, быццам можа быць інакш. Запоўненая зала ацаніла і гульню артыстаў, і, безумоўна, іх прыгожую чыстую родную мову.

Пастаноўкай займаўся менскі рэжысёр В. Баркоўскі, і вельмі сімвалічна, што пачатак быў менавіта з Г. Ібсэна. «Нора» была напісана ў 1879 годзе. Па жанру зьяўляецца сацыяльна-крытычнай драмай. Яе праблемы вельмі сугучныя тым, якія мае наша грамадзтва зараз.

Вельмі хацелася б спадзявацца, што цікавасьць у гарадзенцаў да нашага тэатра ўзрасьце, паколькі ён па-сапраўднаму перажывае новае адраджэньне.

М. К.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спэктакля. У ролі Норы арт. Л. Воўкава (справа). Фатаграфаваў А. УЛАДАСЕВІЧ.

Крымінальная хроніка

Тыдзень нічым асаблівым у крымінальным плане не вызначаўся. Але за сем дзён зарэгістравана ажно 19 выпадкаў цялесных пашкоджаньняў (з іх два з сьмяротным зыходам), 13 зьдзейснены на тэрыторыі Ленінскага раёна Горадні.

Акрамя гэтага, зроблена 5 разбойных нападаў, з якіх тры — на кватэры грамадзян, адзін — на краму і іздзін з мэтай завалоданьня легкавіком.

Буйны ўлоў трапіў у сеткі службы БЭЗ і крымінальнага вышуку ў выглядзе двух крадзяжоў дзяржаўнай маёмасьці ў асабліва буйных памерах.

●

Вечарам 13 студзеня ў прыватным доме па вул. Падольнай у Горадні двое жанчын, дэманструючы відавочна мужчынскія якасьці і пагражаючы нажом, прымусілі «капітуляваць» 37-гадовага мужчыну з Карэлічаў, у якога адабралі 250 тысяч беларускіх рублёў.

●

У гэты ж час амаль па такому ж сцэнару разьвіваліся падзеі ў Лідзкім пасёлку Паўднёвым. Толькі ролі «дзеючых асоб» крыху памяняліся. Двое мужчын зайшлі ў кватэру, дзе была адна жанчына, зачынілі яе ў лазеньці й скралі відэамагнітафон «Panasonic», магнітафон «Scharp», вырабы з золата, норкавую шапку і моцныя напоі.

●

Здаецца, ў Горадні завёўся небясьпечны дуэт дарослых «фантамасаў», якія першы раз гучна заявілі аб сабе напярэдадні Новага года, калі ўварваліся вечарам у краму малога прадпрыемства «Парытэт» па вуліцы Горкага і, пагражаючы пісталетам, забралі 312 тысяч дзённай выручкі, а заадно не ўтрымаліся, каб не прыхапіць пару блёкаў цыгарэт «Бонд».

Відаць, адчуўшы смак безпакаранасьці і патраціўшы здабычу, злачынцы 15 студзеня вырашылі паўтарыць вылазку. Дзейнічалі ня вельмі мудрагеліста, але рашуча: сярод белага дня, абвязаўшы твары шалікамі, уварваліся ў краму малога прадпрыемства «Вест» на вуліцы Урублеўскага, зьвязалі крамніцу, забралі імпартныя цыгарэты, 2 тысячы рублёў, норкавую шапку, тэлевізар «Электроніка» і зьніклі.

Як мяркуюць супрацоўнікі крымінальнага вышуку, гэта можа здарыцца і з іншымі, калі ўладальнікі крамаў не прымуць адпаведныя меры бясьпекі ў выглядзе абсталяваньня «кропак» ахоўнай сігналізацыі, трывожнымі кнопкамі і г. д.

●

Нягледзячы на шэраг удалых перадпанавагодніх апэрацый, у выніку якіх міліцыяй былі затрыманы некалькі аўтарэкэціраў, разбоі на дарогах не спынены.

На праваслаўныя Каляды каля п. Фабрычнага двое злачынцаў выкінулі з уласнага аўтамабіля таксістапрыватніка са Шчучына і завалодалі яго легкавіком.

Праз тыдзень у гэты ж самы час (18.30), ужо чацьвёра дарожных разбойнікаў запынілі жыхара Краснадарскага краю каля Скідзеля і адабралі яго «Аўдзі».

●

З-за адсутнасьці апошнім часам адпаведнай інфармацыі многія нашы землякі пачалі лічыць, што летувісы ўжо больш не вывозяць з Беларусі каляровыя мэталы й яды. Такое меркаваньне абвергла паведамленьне з Наваградчыны, дзе вечарам у пятніцу мясцовыя міліцыянты затрымалі прыватны легкавік, на якім жыхар Летувы вывозіў 18 мяхоў «Фузанону» коштам каля чатырох мільёнаў беларускіх рублёў.

Як потым высьветлілася, экспартовы тавар яму прадаў за 150 даляраў са складу аграном мясцовага калгаса.

Г. СЫСОЙ.

Дома гуляць лягчэй

Пасьля амаль месячнага перапынку хакэісты менскага «Цівалі» згулялі чарговыя хатнія гульні ў рамках чэмпіянату МХЛ. У першым матчы менчукі згулялі ўнічыю з «Аўтамабілістам» (Екацярынбург) — 2:2, у другім упэўнена перамаглі омскі «Авангард» з лікам 5:1, у трэцім — пермскі «Молат» — 10:4.

Пасьля калядных канікул аднавіўся адкрыты чэмпіянат Расеі. Гарадзенскі «Нёман», што выйшаў у другі этап спаборніцтва, ня страчвае надзеі трапіць у шасьцёрку мацнейшых, якая ў плэй-офф працягне барацьбу за медалі. У хатняй гульні гарадзенцы атрымалі перамогу над «СКА-2» (Санкт-Пецярбург) з лікам 6:2.

А. Д.

Гарадзенская вабласная Рада БНФ заклікае

У гэты складаны й цяжкі для нашай Бацькаўшчыны, Беларусі час, калі ўладныя наменклатурныя структуры раскрадаюць і распрадаюць здабыткі нашага народу, выступаюць супраць беларускай незалежнасьці, мовы і культуры, усім, каму не абыякавы лёс нашай дзяржавы, трэба аб 'яднацца ў шырокім фроньце, пад штандар Беларускага Народнага Фронта «Адраджэньне», уступайце ў БНФ!

Пішыце на адрас: 230025, г. Горадня, а/с 139. Тэлефануйце штодзень з 9.00 да 17.00 па тэлефоне 45-29-96.

Старшыня Рады БНФ «Адраджэньне». Спадар М. БАУСЮК.

«ПАГОНЯ»

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Заснавальнік: культурна-асьветніцкі фонд «Бацькаўшчына»

Адрас рэдакцыі: 230023, г. Горадня, вул. Дамініканская, 1.
Тэлефоны: 45-29-96, 45-41-83.
Газэта выдаецца штотыдзень па пятніцах.
Індэкс 63124. Ліцэнзія № 465.
Фотанабор, афсэтны друк.
Гарадзенская вабласная ўзбуйненая друкарня: 230003, г. Горадня, вул. Паліграфістаў, 4.

Падпісана да друку 20.1.94 г.
Зак. 284
Тыраж 3922 экз.